

Intern OE-rapport

Romeinse en volmiddeleeuwse sporen op een terrein aan de Lostraat te Aalter (prov. Oost-Vlaanderen) 2011.

Archeologisch onderzoek naar aanleiding van een vondstmelding.

Terreinwerk & rapportage

**Vera Ameels,
Wim De Clercq,
Koen Deforce,
Koen De Groote,
An Lentacker,
Jan Moens.**

Brussel, 2014

Archeologische onderzoek naar aanleiding van een vondstmelding te Aalter - Lostraat (Prov. Oost-Vlaanderen)

2011

Administratieve gegevens:

Provincie: Oost-Vlaanderen	Gemeente: Aalter - Aalter
Adres: Lostraat	
Kadaster: Afdeling: 2	Sectie: C
Percelen: 642a	

Opgraving ☒	Prospectie ☐
Vergunningsnummer: 2011/265	
Datum vergunning: 10/08/2011	
Naam aanvrager: Ameels Vera	
Naam site: Aalter – Lostraat – zonder nummer	
Lambertcoördinaten (Lambert 2008): X= 85.722, Y= 196.977	

Verantwoordelijke uitgever: Sonja Vanblaere

Agentschap Onroerend Erfgoed

Phoenixgebouw
Koning Albert II-laan 19, bus 5
1210 Brussel

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

© Agentschap Onroerend Erfgoed, B-1210 Brussel (tenzij anders vermeld - except stated otherwise) - 2014.

Inhoudsopgave

1 Inleiding – voorwerp van het onderzoek.....	4
2 Situering van het onderzoeksgebied	6
3 Methodologie	9
4 Archeologische gegevens	10
5 Vondsten	44
6 Bespreking.....	49
7 Waardering.....	53
8 Besluit.....	54
9 Bibliografie.....	55
Bijlage 1 - sporenlijst.....	57
Bijlage 2 - vondstenlijst	64

1 Inleiding - voorwerp van het onderzoek

Naar aanleiding van een vondstmelding voerde het Agentschap Onroerend Erfgoed van 10 augustus tot 6 september 2011 een noodonderzoek uit op een perceel aan de Lostraat te Aalter (Fig. 1)¹. Een deel van het terrein was door de eigenaar afgegraven en met tertiair zand opgehoogd ter voorbereiding van de aanleg van een parkeerplaats. De melding van aardewerkvondsten en een munt uit de Romeinse periode maakten een evaluatieonderzoek noodzakelijk.

Hiervoor werd in de zone van de afgravingen een min of meer rechthoekige sleuf van 58 op 11 m opengelegd, waarbij de twee door de eigenaar afgegraven zones met elkaar werden verbonden. Over de hele oppervlakte van het opgravingsvlak waren archeologische sporen waar te nemen, waarbij de verstoring door de graafwerken eerder beperkt bleek te zijn. Het ging om grachten, vele tientallen paalsporen, tracés van karrensporen, twee waterputten en twee brandrestengraven (Fig. 2).

Dit rapport geeft de algemene situering van de onderzochte site en de aangesneden sporen en gaat verder in op de vondsten die hierbij werden gedaan². De verschillende structuren in het bijzonder en de site in het algemeen worden vervolgens in een bredere lokaal-regionale context besproken.

Fig. 1 Luchtfoto van het terrein tijdens het onderzoek.

¹ Het onderzoek gebeurde met medewerking van de technici van het Agentschap Onroerend Erfgoed Marnic De Temmerman, Ridha Kaddachi, Marc Saeys, Roger Schockaert, Anja Sprangers en met Danny Verheye, vrijwilliger van de KLAD.

² Vera Ameels: vera.ameels@rwo.vlaanderen.be (projectverantwoordelijke, rapportage archeologisch onderzoek), Koen De Groote: koen.degroote@rwo.vlaanderen.be (rapportage archeologisch onderzoek, studie middeleeuws materiaal), Wim De Clercq: w.declercq@ugent.be (studie Romeins materiaal), Jan Moens: jan.moens@rwo.vlaanderen.be (rapportage archeologisch onderzoek), Koen Deforce: koen.deforce@rwo.vlaanderen.be (studie houtresten), An Lentacker: Ann.Lentacker@rwo.vlaanderen.be (studie dierlijk botmateriaal).

Fig. 2 Zicht vanuit het noordoosten op het opgravingsvlak.

2 Situering van het onderzoeksgebied

De site situeert zich in de gemeente Aalter (provincie Oost-Vlaanderen), ongeveer 550 m ten zuiden van de dorpskern (Fig. 3-4). Het perceel waar het onderzoek doorging is gelegen ten oosten van de Lostraat (N 499) en staat kadastraal gekend als Aalter – Afdeling 2 – Sectie C – nr. 642a (Lambertcoördinaten: X= 85.722, Y= 196.977) (Fig. 5).

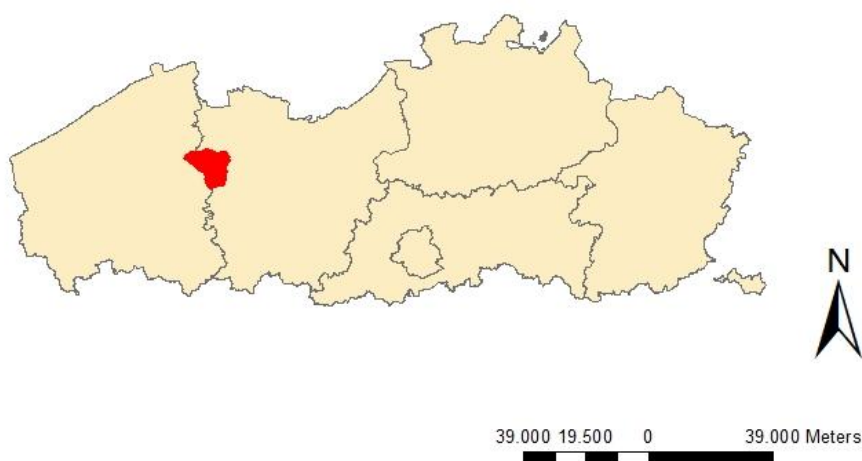

Fig. 3 Situering van de gemeente Aalter.

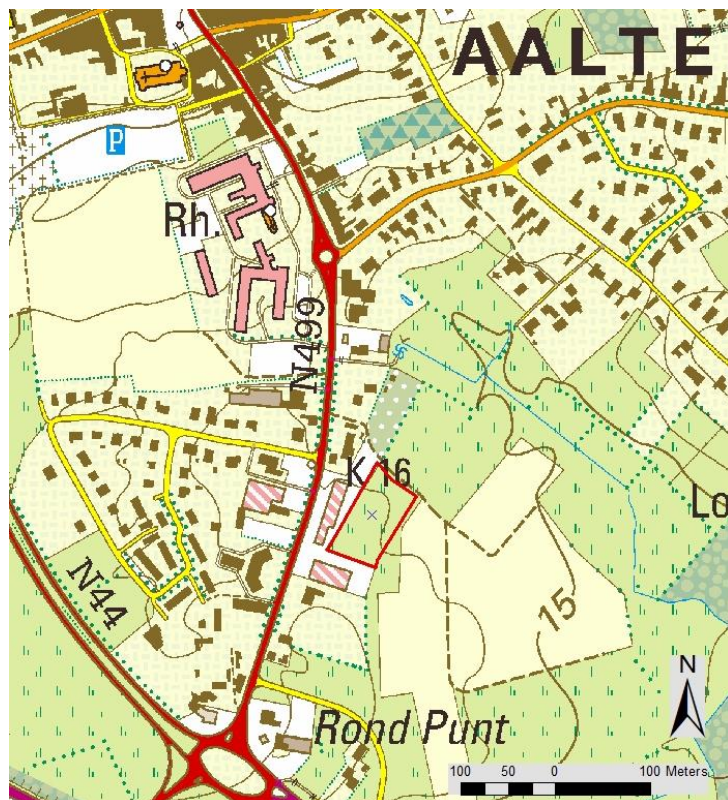

Fig. 4 Aanduiding van het perceel waar het onderzoek doorging (rood omlijnd) op de topografische kaart.

Fig. 5 Situering van het onderzochte perceel op de kadasterkaart.

Bodemkundig bestaat het westelijk gedeelte van de site uit matig natte en matig droge lemige zandbodems met dikke antropogene humus A horizont (w-Sdm en w-Scm). In het oostelijk deel komt een matig natte lemige zandbodem zonder profiel voor (w-Sdp). Deze zandbodems gaan naar het noorden en zuiden toe langsheen de daar aanwezige beken over in natte lichte zandleembodems zonder profiel (Fig. 6).

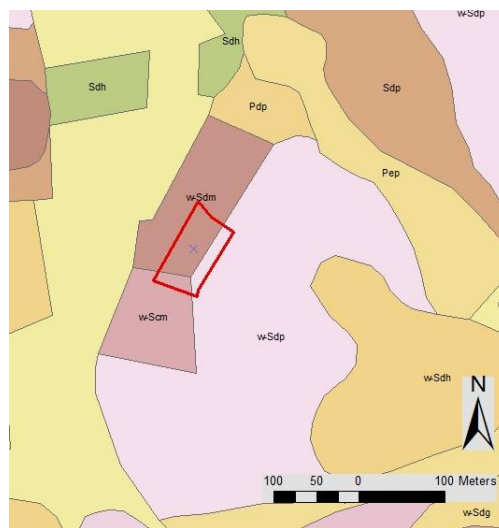
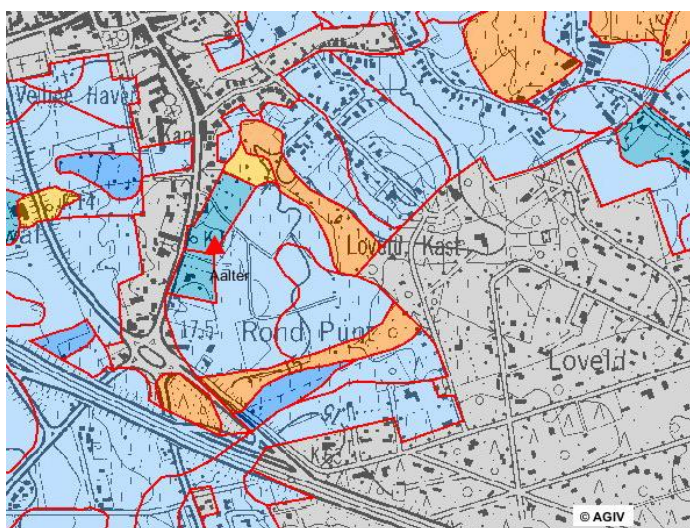

Fig. 6 Bodemkundige situatie ter hoogte van de site.

De site situeert zich op de noordelijke rand van een noordwest-zuidoost verlopende zandrug (Fig. 7: 1) met een uitloper in noordoostelijke richting waarop zich de dorpskern van Aalter bevindt (Fig. 7: 2). Ten zuidoosten van de site is de topografisch sterk uitgesproken site Aalter-Loveld gelegen (Fig. 7: 3), waar een Romeins meerfasig hout-aarde castellum gesitueerd is³.

³ De Clercq 2009, 382-387; Moens *et al.* 2009, 48-55.

Op de topografische kaart is het gebied gelegen rond 16m TAW. De site is gelokaliseerd tussen de noordelijk verlopende Keutelbeek en een beekvalleitje ten zuiden van de site (Fig. 8). Deze beekjes vloeien meer naar het westen toe samen, om als Keutelbeek verder naar het noorden toe te lopen.

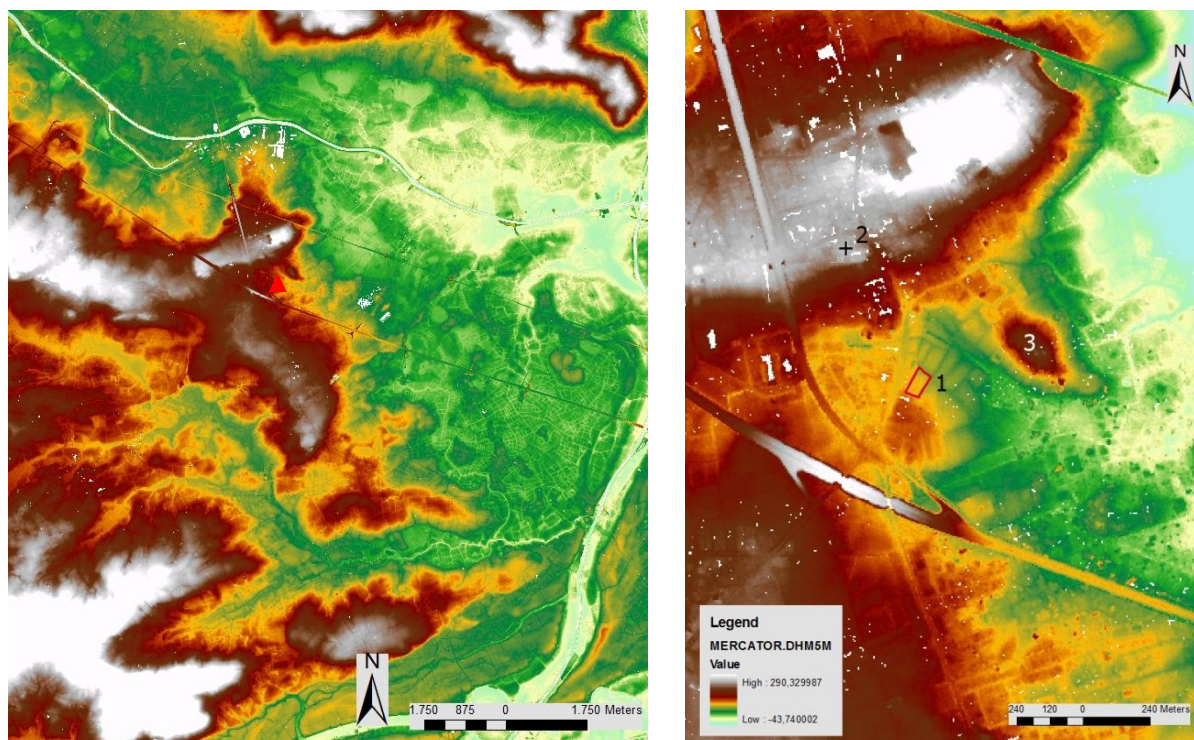

Fig. 7 Situering van de site op het digitaal hoogtemodel: 1- Onderzochte perceel, 2- Parochiekerk van Aalter, 3- Castellum Aalter – Loveld.

Fig. 8 Hydrografie ter hoogte van de site.

3 Methodologie

In een eerste fase werden de twee door de eigenaar gegraven zones met elkaar verbonden tot een ongeveer rechthoekige sleuf van 58 m bij 11 m parallel met de oostelijke en westelijke perceelsgrens. Aan de oostzijde werd een kleine uitbreiding voorzien om de voorafgaande afgegraven zones volledig te omvatten (Fig. 9-10).

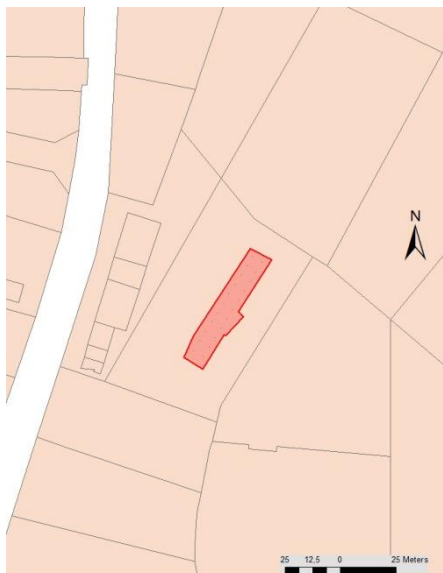

Fig. 9 Inplanting van het opgravingsvlak op het perceel.

De sleuf werd machinaal afgegraven tot op het niveau waarop zich de sporen aftekenden, waarna het gehele oppervlak manueel werd opgeschaafd en ingetekend. Voor een aantal van de greppelstructuren en de complexere sporen werden er handmatig bijkomende grondplannen aangelegd en geregistreerd om een beter inzicht te bekomen in de opbouw en onderlinge relatie van deze sporen.

Fig. 10 Projectie van de aangesneden sporen op een verticale luchtfoto.

4 Archeologische gegevens

4.1 Karrensporen (Structuurnummers A1/2, A76/77 en A126/127)

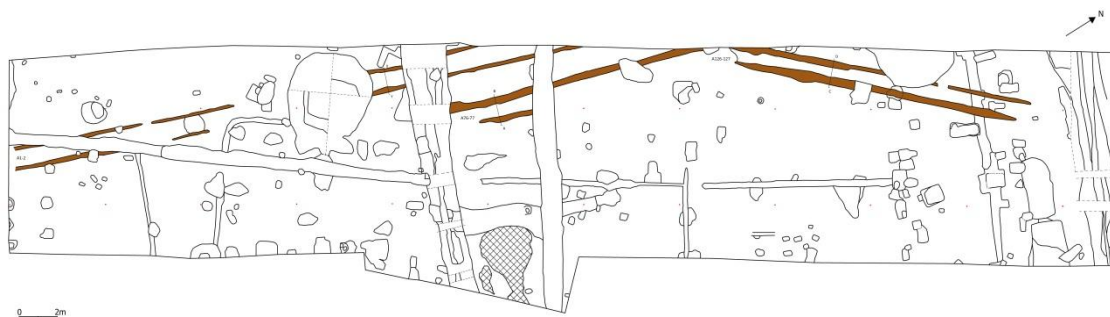

Fig. 11 Aanduiding van de karrensporen op het algemeen grondplan met situering van de coupes.

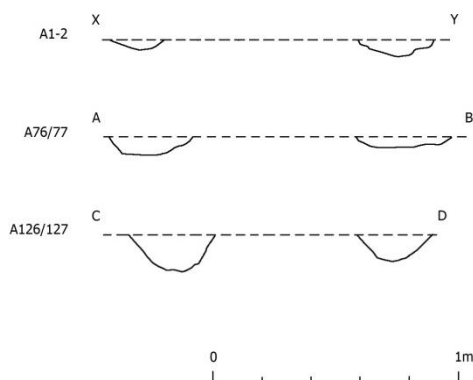

Fig. 12 Coupes van de verschillende karrensporen.

In het opgravingsvlak tekenden zich drie paar karrensporen af die over een vrij lange afstand te volgen waren (Fig. 11). Een eerste karrenspoor, liep van noord-noordoost naar zuid-zuidwest en bestond uit twee, op een onderlinge afstand van 1 meter, parallel verlopende 15 tot 25 cm brede indrukken (Fig. 12: A1-2, Fig. 13-14). De vulling bestond uit heterogeen sterk uitgelopen witgrijs zand met lichte fosfaatvlekken en sporadisch een houtskoolspikkeltje. Dit karrenspoor werd oversneden door een aantal van de aangetroffen greppels en de waterput A59.

Parallel met dit eerste paar tekende zich een tweede paar karrensporen af met een vergelijkbare onderlinge afstand (Fig. 12: A76/77). De vulling bestond uit grijsbruin zand met verspreide grijswitte zandige vlekken.

Het derde karrenspoor verliep noordoost-zuidwest en bestond uit twee wielsporen die op ongeveer 1 m van elkaar liepen en een grijze zandige vulling hadden met fijne bleekgrijze vlekjes en verspreide houtskoolspikkeltjes (Fig. 12: A126/127, Fig. 13). Dit spoor trok over enkele van de palen van gebouw B maar werd op zijn beurt gesneden door de aanlegtrechter van waterput A160.

Fig. 13 Karrensporen A1/2 (links) en A126/127 (rechts).

Fig. 14 Coupe van karrenspoor A1/2.

4.2 Greppelstructuren (Structuurnummers A3-3'/4, A73, A82, A94, A120, A158, A181)

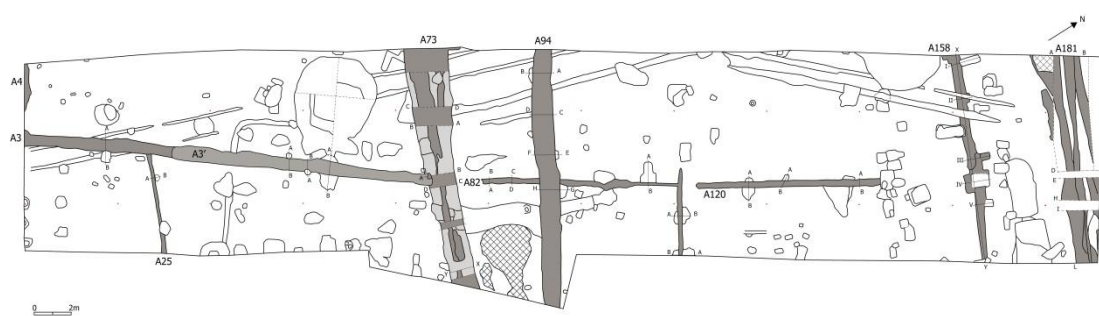

Fig. 15 De aangetroffen greppels op het algemeen sporenplan.

Verspreid over het opgravingsvlak konden verschillende greppels vastgesteld worden (Fig. 15). Het gaat om een aantal oost-zuidoost – west-noordwest min of meer parallel aan elkaar georiënteerde greppelstructuren en twee noord-noordoost – zuid-zuidwest verlopende smallere greppels. Voor de breedste van deze greppels werden één of meerdere bijkomende grondplannen aangelegd. Hierbij kon vastgesteld worden dat twee bredere greppels één of meerdere fasen van heruitgraving gekend hebben (Greppels A73 & A181).

4.2.1 Greppel A181

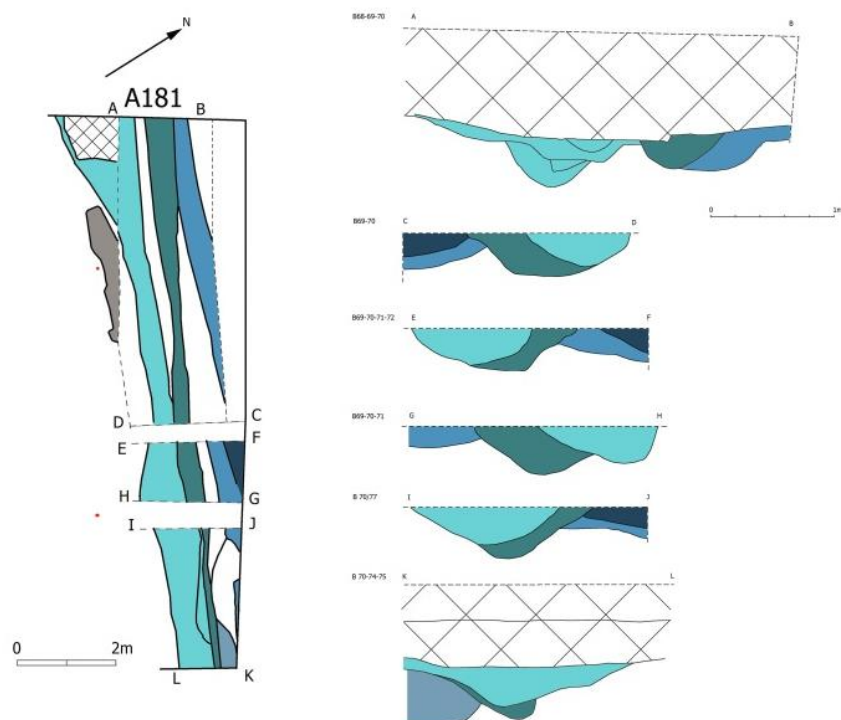

Fig. 16 Greppel A181 bleek verschillende heruitgravingsfasen gekend te hebben.

Fig. 17 Zicht vanuit het zuidoosten op greppel A181.

Langsheen het noordoostprofiel van de sleuf tekende zich op het eerste opgravingsvlak een vrij brede greppel af. Door het aanleggen van een bijkomend grondplan bleek het te gaan om meerdere elkaar snijdende greppels die wijzen op herhaaldelijke heruitgravingen (Fig. 16-21). Hierbij kon vastgesteld worden dat het tracé opschoof van het noordoosten naar het zuidwesten toe. Er konden drie, mogelijk zelfs vier fasen van heruitgraving vastgesteld worden. De jongste twee fasen vertoonden een zwakke tot uitgesproken V-vormige doorsnede (Coupes GH – IJ) terwijl de als oudste fase te herkennen greppel een eerder min of meer vlakke bodem vertoonde (Coupe AB). Van twee fasen, die zich slechts gedeeltelijk binnen het opgravingsvlak uitstrekten kon, niet opgemaakt worden wat hun vorm in doorsnede was.

De vulling van de twee jongste fasen bestond uit licht heterogeen donker bruingrijs tot grijs lemig zand. De als oudste fase te herkennen greppel had een heterogene grijze zandige vulling met enkele verspreide bruiner getinte, licht humeuze zandige inclusies en verspreide houtskoolstipjes. Op een aantal plaatsen in deze greppel konden beige tot lichtgrijze zandige en donkergrijze kleiige lensjes vastgesteld worden. De overige fasen hadden een grijze tot bruingrijze zandige vulling waarin zich soms iets humeuze vlekken aftekenden.

Fig. 18 Doorsnede van greppels A181 ter hoogte van het noordwestprofiel.

Fig. 19 Coupe GH van greppels A181.

Fig. 20 Coupe IJ van greppels A181.

Fig. 21 Greppels A181 in het zuidoostprofiel.

4.2.2 Greppel A158

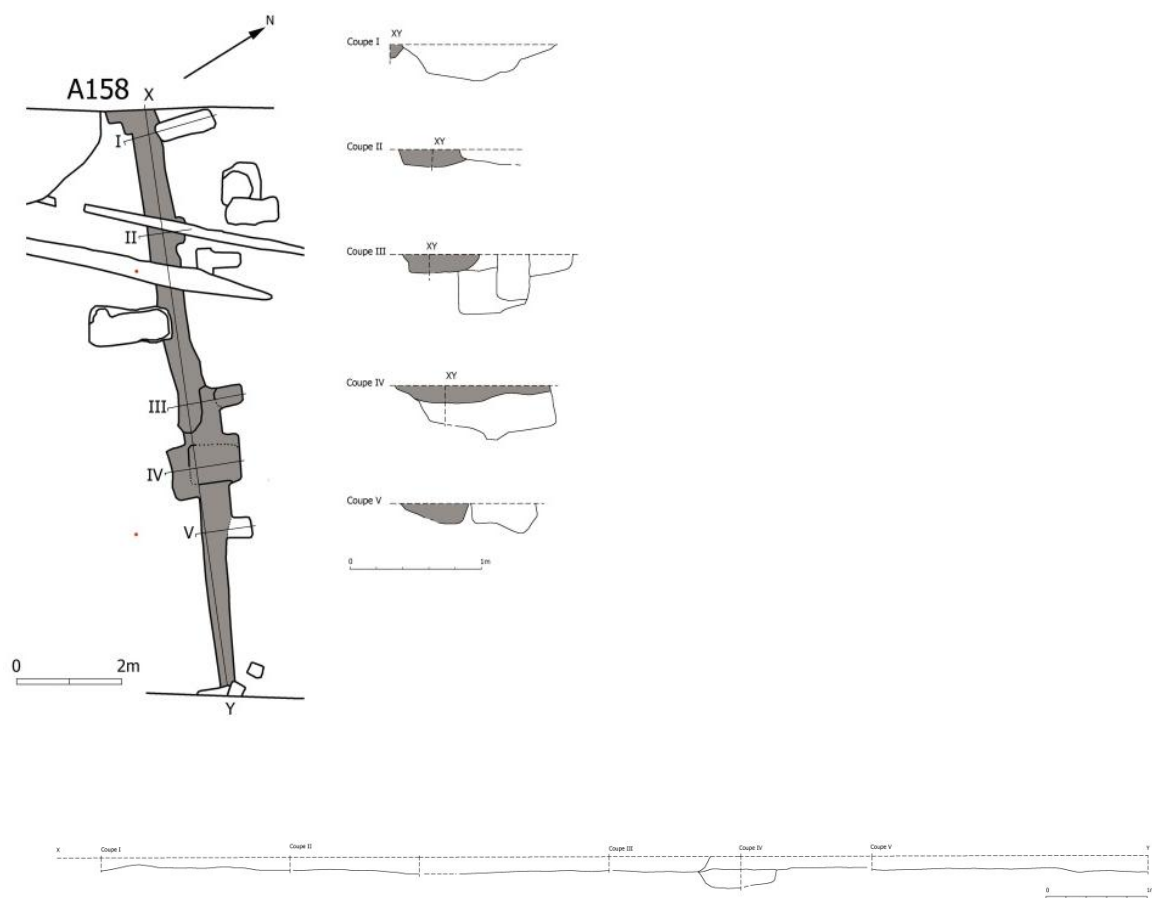

Fig. 22 Greppel A158 met aanduiding van de coupes.

De ongeveer 0,35 tot 0,50 m brede greppel A158 verliep parallel aan de greppels van spoor A181. De vulling bestond uit heterogeen grijsbruin zand met verspreide grijze en geelbeige zandige vlekken en kleinere brokjes verspitte podzolbodem (Fig. 22-24). Het meest westelijk deel van deze greppel vertoonde een merkelijk hogere concentratie van deze geremanieerde podzolbrokken. Deze greppel had een vlakke bodem en was nog 30 tot 35 cm diep bewaard.

Fig. 23 Greppel A158 op grondplan A (zicht vanuit het noordwesten).

Fig. 24 Coupe II (links) en V (rechts) van greppel A158.

4.2.3 Greppel A94

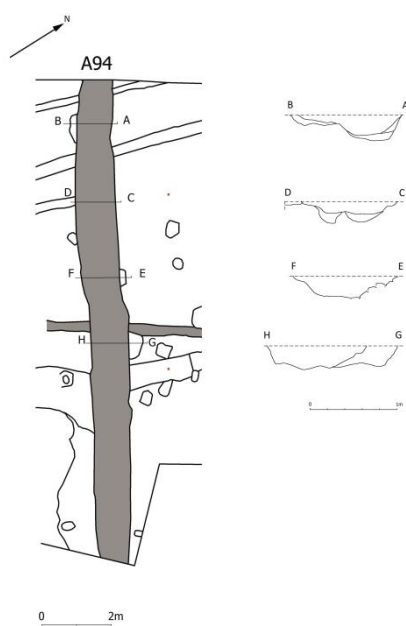

Fig. 25 Greppel A94 met aanduiding van de coupes.

Greppel A94, met een breedte van 1,10 m, heeft een oost-zuidoost – west-noordwest verlopend tracé (Fig. 25-27). De vulling bestond uit heterogeen donker bruingrijs zand met fijne lichtgrijze zandige vlekjes, verspreide houtskoolstipjes en af en toe een klein fragment ijzerhoudende zandsteen.

Deze greppel had op de meeste plaatsen een vlakke bodem, toch kon ook een eerder grilliger doorsnede vastgesteld worden op bepaalde punten (coupe CD), wat zou kunnen wijzen op een heruitgraving.

Fig. 26 Zicht vanuit het zuidoosten op greppels A73 en A94.

Fig. 27 Coupes van greppel A94.

4.2.4 Greppel A73

Voor greppel A73 werden twee bijkomende grondplannen aangelegd (Grondplan B en C). Hierbij kon vastgesteld worden dat deze greppel op een bepaald moment heruitgegraven is. Vooral bij de coupes AB en CD kon dit duidelijk waargenomen worden (Fig. 28-32). Het gaat om een greppel met een vlak

tot licht V-vormig profiel. Bij de oudste fase bestond de onderste vulling uit een lens geremanieerd autochtoon zand, gevolgd door eerder beigegrijs zand waarin enkele zeer fijne houtskoolspikkeltjes voorkomen. De vulling van de jongste fase bestond uit heterogeen grijsbruin zand met fijne verspreide grijze zandige vlekjes, fijne houtskoolstipjes en af en toe een fragment ijzerhoudende zandsteen.

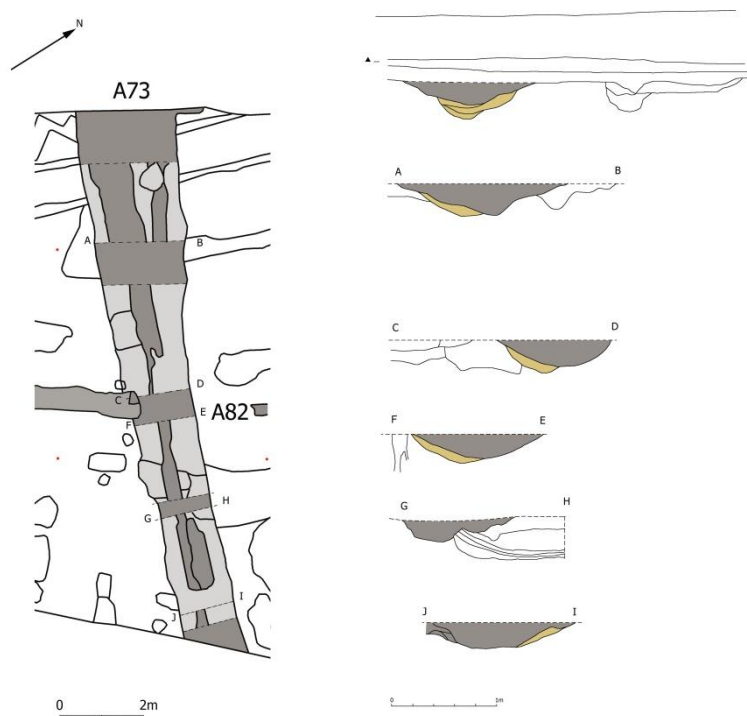

Fig. 28 Greppel A73 met aanduiding van de coupes.

Fig. 29 Bij greppel A73 kon een fase van heruitgraving vastgesteld worden.

Fig. 30 Doorsnede van greppel A73 ter hoogte van het noordwest profiel.

Fig. 31 Coupe AB van greppel A73.

Fig. 32 Coupe EF van greppel A73.

4.2.5 Greppels A3-3'/A4

In het zuidwestelijk deel van het opgravingsvlak kon over een afstand van 22 m een noord-noordoost – zuid-zuidwest verlopende greppel gevolgd worden met een breedte variërend tussen 0,50 m en 0,75 m (Fig. 15: A3, Fig. 33). Deze greppel stond vermoedelijk in relatie met een haaks hierop georiënteerde greppelrestant die zich echter voor het grootste deel buiten het opgravingsvlak bevond, maar waarvan nog net de aflijning langsheen het zuidwest profiel kon waargenomen worden (Fig. 15: A4).

Fig. 33 Zicht vanuit het zuidwesten op greppel A3/3'.

De vulling van deze greppels bestond uit heterogeen donker bruingrijs zand met humeus karakter, met verspreide bruine en beigebruine zandige inclusies en af en toe een houtskoolstipje. Het meest zuidwestelijk deel van greppel A3 en de vulling van greppel A4 bevatten ook duidelijk verspitte brokken podzolbodem. Greppel A3 heeft afhankelijk van de plaats een V-vormig profiel tot een doorsnede met eerder vlakke bodem (Fig. 34). Het greppelgedeelte A4 had als oudste vulling een lens verspit autochtoon zand met daarin enkele verspreide donkerbruine zandige vlekjes (Fig. 35). Voor greppel A3 kon vastgesteld worden dat deze de standgreppel van gebouw A oversneed alsook greppel A73.

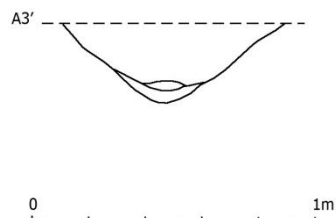

Fig. 34 Coupe van greppel A3.

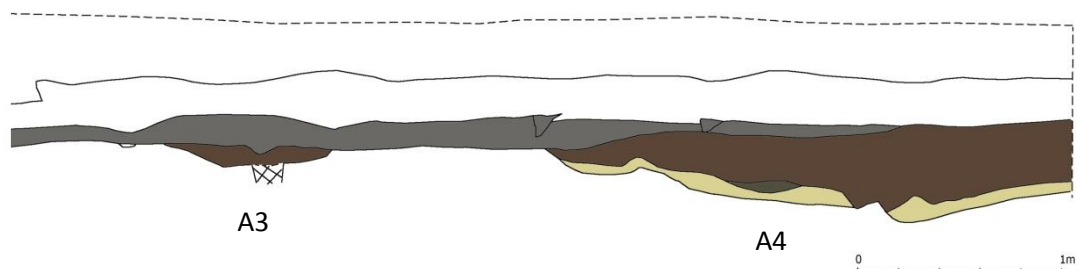

Fig. 35 De greppels A3 en A4 ter hoogte van het zuidwestprofiel.

4.2.6 Greppels A25/A82 & A82'/A120

Ten oosten van de greppel A3 tekende zich nog heel vaag herkenbaar een smal, 0,15 m breed greppeltje af dat amper enkele centimeters diep bewaard was (Fig. 15: A25).

In het verlengde van greppel A3, maar met een licht afwijkende oriëntatie, liep over een afstand van 11 m een 0,25 m tot 0,30 m brede greppel (Fig. 36: A82) die uitgaat op een haaks daarop georiënteerd greppeltje (Fig. 36: A82') en die na een onderbreking nog over een afstand van 10 m verder te volgen was (Fig. 36: A120). De vulling van beide greppels bestond uit heterogeen grijsbruin zand met grotere donkerbruine podzolbrokken, verspreide brokjes moederbodem en houtskoolstipjes. Zowel greppel A82' als A120 oversneden de palen van gebouw C (Fig. 36: A111 & A119, Fig. 37).

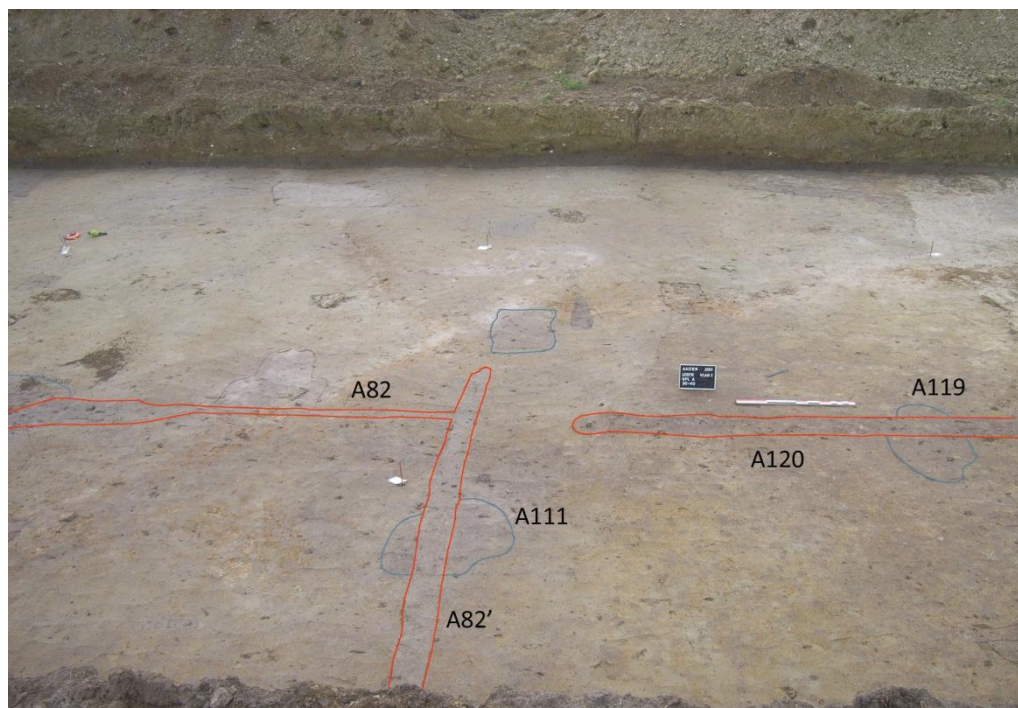

Fig. 36 Greppels A82/82' en A120.

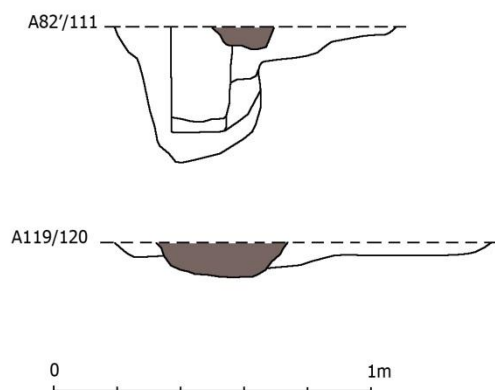

Fig. 37 Coupes van de greppels A82' en A120.

4.3 Gebouwstructuren

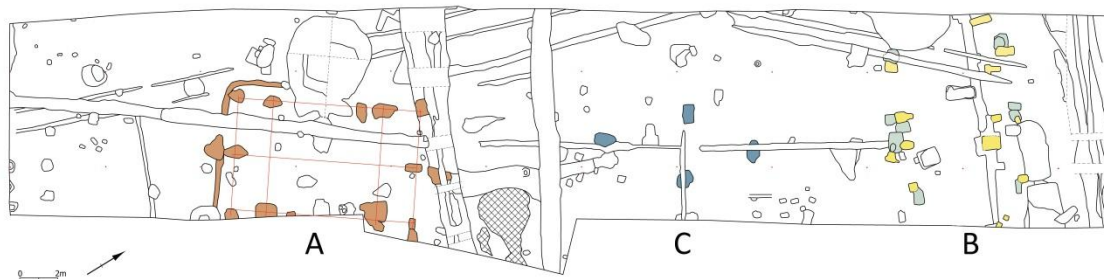

Fig. 38 Overzichtsplan met aanduiding van de aangesneden gebouwplattegronden.

4.3.1 Gebouw A

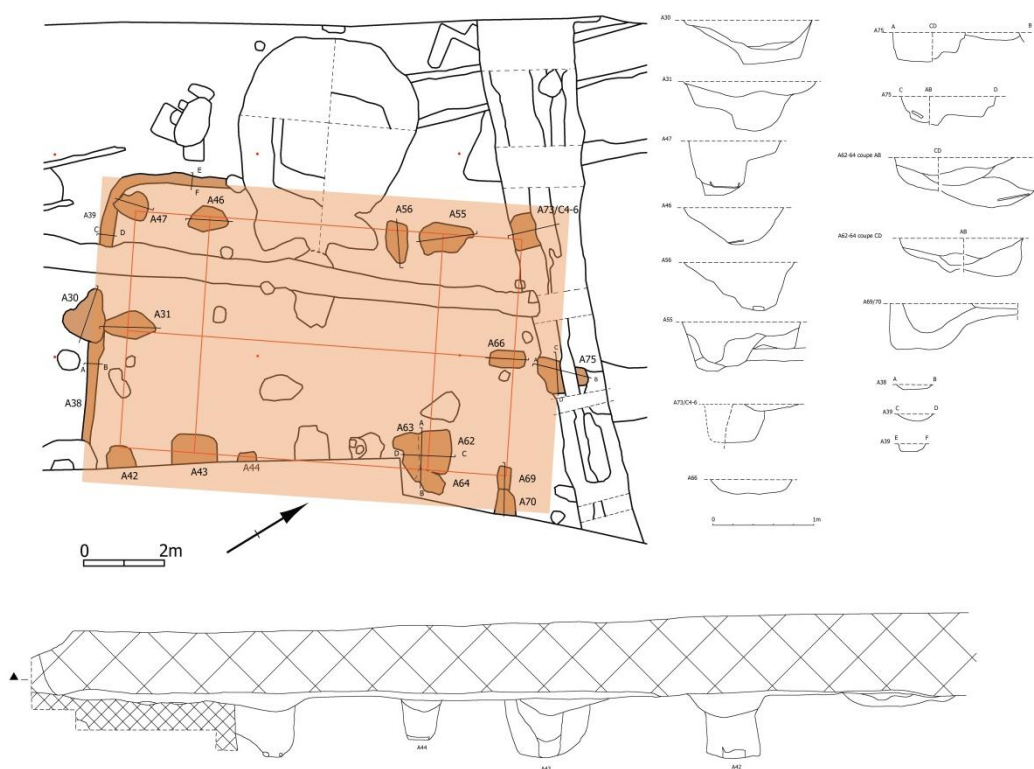

Fig. 39 Gebouw A met de coupes van de paalkuilen.

In het zuidwestelijk deel van de opgegraven zone werden een reeks paalgaten aangesneden en een deel van een (stand)greppeltje dat hiermee lijkt samen te gaan (Fig. 38-43). Deze palen zijn in verband te brengen met een eenschepig gebouw, bestaande uit verscheidene traveeën en een paal in de korte zijde. In deze configuratie zou het gaan om een noordoost – zuidwest georiënteerd gebouw van ongeveer 12 m bij 6 m. De vulling van de kuilen bestond uit bruin tot grijsbruin zand met verspreide grijze en bleekgrijze zandige inclusies, ijzeroxide vlekjes en fijne houtskoolstipjes. In een aantal van de kuilen tekende zich een onderaan een donkergrijs kleilensje af van de oorspronkelijk in deze kuilen aanwezige paal (A42/A44/A46/A47/A62-64). De meest zuidwestelijke en noordoostelijke

travee heeft een breedte van 2 m. De ruimte tussen deze twee buitenste traveeën bedraagt 6 m wat nog drie centraal gesitueerde tussenruimten laat veronderstellen. De twee zuidoostelijke uitstulpingen die in de aanlegtrechter van waterput A59 waren vast te stellen kunnen vermoedelijk in verband gebracht worden met de daar aanwezige paalkuilen. De hiermee corresponderende palen aan de zuidoostzijde van het gebouw waren tengevolge van een sterke verstoring door het gangenstelsel dat door een dier gegraven werd niet meer te controleren. Er kon vastgesteld worden dat één van de hoekpalen en de paal in de korte noordoostelijk zijde gesneden werden door greppel A73 (Fig. 42).

In de korte zijden van het gebouw zijn telkens twee palen aanwezig. Misschien gaat het hierbij om een herzetting van de palen in de korte zijde van het gebouw naar aanleiding van een herstellingsfase.

Fig. 40 Aanduiding van gebouw A op het grondplan, waarbij de standgreppel duidelijk waar te nemen is

Fig. 41 Zicht op de zuidwesthoek van gebouw A.

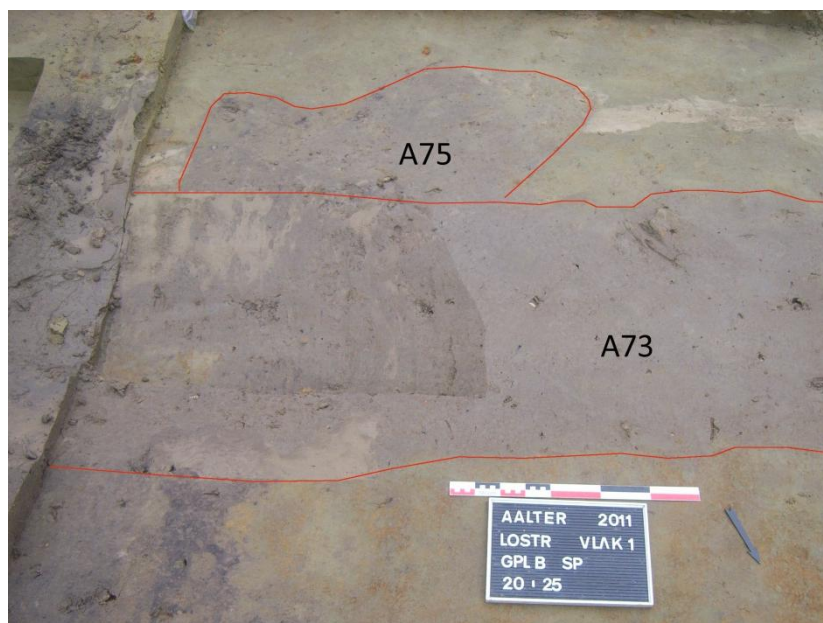

Fig. 42 Greppel A73 sneed de paal in de korte zijde van gebouw A (A75).

Fig. 43 Palen uit de langsijde van gebouw A ter hoogte van het zuidoostprofiel.

4.3.2 Gebouw B

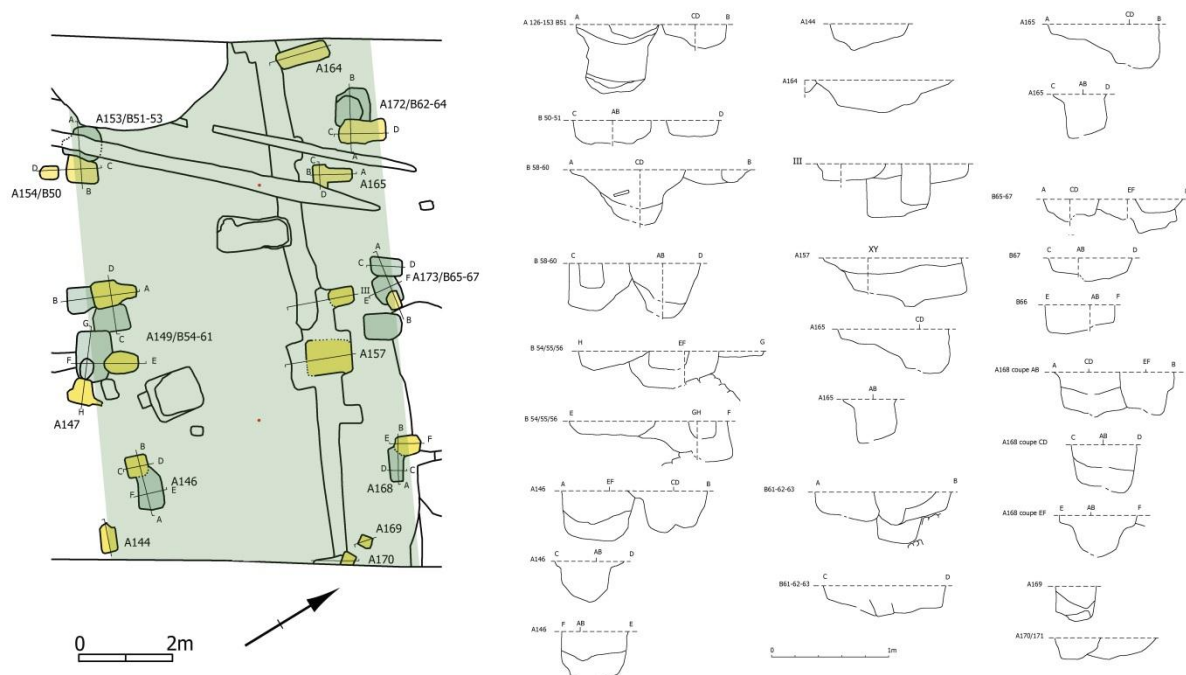

Fig. 44 Gebouw B met aanduiding van de paalkuilen met podzolinclusies in de vulling (groen) en de kuilen waar deze inclusions ontbreken (geel).

In het noordoostelijk deel van het opgravingsvlak tekenden zich verschillende kuilen af die in twee min of meer parallelle stroken van oost-zuidwest – naar west-noordwest verliepen (Fig. 44-47). Sommige van deze grotere verkleuringen werden manueel verdiept naar een tweede bijkomend grondplan, waarbij kon vastgesteld worden dat het om twee of meerdere elkaar snijdende kuilen ging. Bij deze kuilen konden twee soorten van vullingen onderscheiden worden. Een eerste groep had een zeer heterogene grijsbruine zandige vulling, met verspreide gele en beigegrijze zandige vlekjes, houtskoolstipjes en vrij veel grotere podzolbrokken (Fig. 44: groen). De tweede reeks kuilen had daarentegen een eerder licht heterogene beigegrijze tot bruingrijze zandige vulling waarin verspreide ijzerconcretietjes zaten en sporadisch wat fijne verspreide houtskoolstipjes (Fig. 44: geel). De podzolbrokken ontbraken in de vulling van deze tweede groep kuilen.

Binnen de reeks kuilen met de podzolrijke vulling kunnen zes exemplaren onderscheiden worden die twee parallelle rijen van elk drie palen vormen (Fig. 45). De onderlinge afstand tussen de palen op elke rij is 2 m en beide palenrijen hebben een onderlinge afstand van ongeveer 6 m. Ook in de coupes kon vastgesteld worden dat het om zeer vergelijkbare kuilen gaat met een breedte van 0,50 m tot 0,60 m en een vlakke bodem.

Deze configuratie zou in verband kunnen gebracht worden met een eenschepig gebouw bestaande uit meerdere traveeën. Gelet op de beperkte breedte van het opgravingsvlak (ongeveer 11 m) kan nog één of twee bijkomende traveeën verondersteld worden buiten de onderzochte zone⁴.

Er kon vastgesteld worden dat deze chronologisch oudste palen elk op hun beurt doorsneden zijn door paalgaten met een podzollose vulling. Deze reeks paalgaten zouden geïnterpreteerd kunnen worden als een herzetting, of reparatie van de wandpalen van het gebouw.

⁴ De Clercq 2009, 278: in een configuratie met vier traveeën zou het kunnen gaan om een gebouw van type IID, waarbij er zich nog een nokstaander aan elk van de korte zijden buiten het opgravingsvlak zou situeren. In het geval van een gebouw met drie traveeën is een gebouwtype IVB een mogelijkheid, waar zich dan nog twee bijkomende palen aan de noordwest of aan de zuidoostzijde van het opgravingsvlak zouden bevinden.

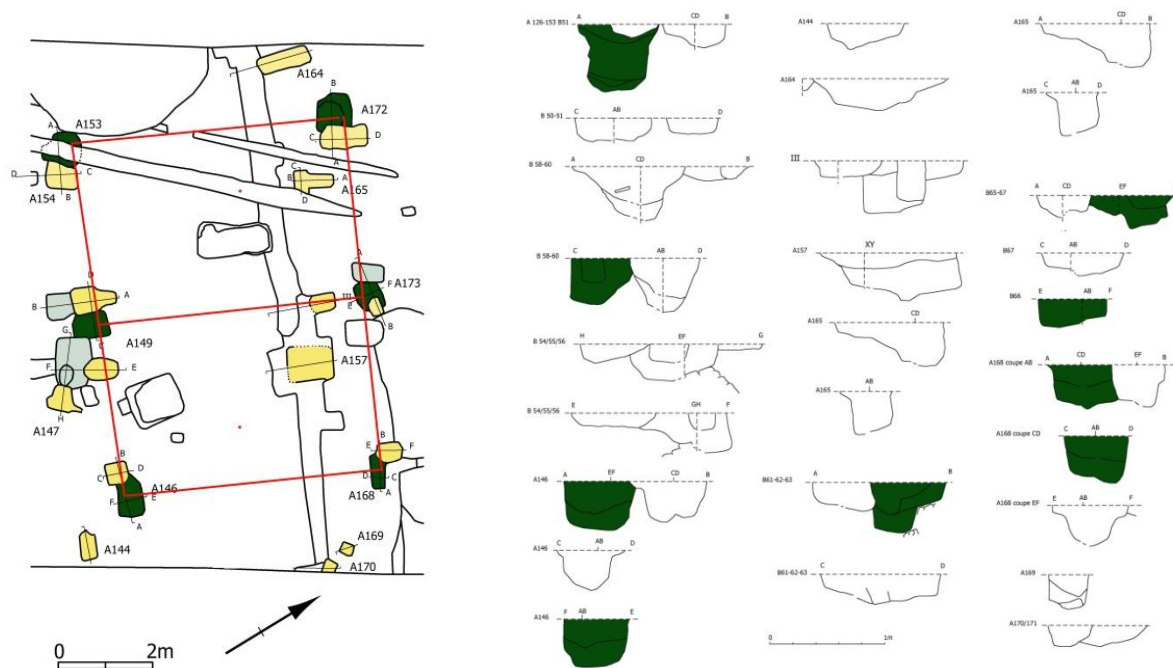

Fig. 45 Aanduiding van de chronologisch oudste palen van gebouw B.

Fig. 46 De twee palenrijen van gebouw B.

Fig. 47 Coupes van enkele palen van gebouw B met de twee soorten vullingen.

4.3.3 Gebouw C

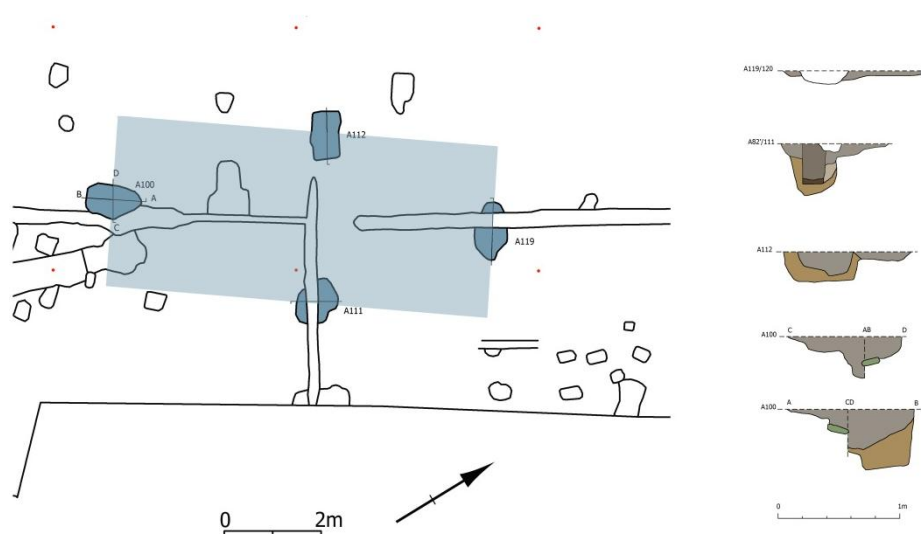

Fig. 48 Het eenschepig gebouw C met kruisvormige palenconfiguratie en twee traveeën.

Ongeveer parallel met de zuidoostelijke sleufwand werden vier palen aangesneden die deel uitmaken van een eenschepig gebouw met kruisvormige palenconfiguratie en twee traveeën (Fig. 48-50). De afstand tussen de palen van de korte zijde bedroeg 8 m en deze tussen de palen van de langszijde 4 m, wat het kenmerkende 2-1 ritme is voor dit gebouwtype⁵. De totale oppervlakte bedroeg op basis van deze afmetingen 32 m². Het gebouw heeft een noordoost – zuidwest oriëntatie wat de geprefereerde positionering is voor gebouwen in het noordelijk deel van de *civitas Menapiorum*⁶. De vulling van de paalkuilen bestond uit heterogeen grijsbruin zand met verspreide fijne grijze zandige vlekjes en houtskoolstipjes en af en toe een zandsteenfragment. Bij de coupe van de paalkuil in de zuidoostelijke langszijde was de aflijning van de paal te herkennen die onderaan begrensd werd door een kleiig donkerbruin lensje. De diameter bedroeg ongeveer 20 cm (Fig. 50).

Het gebouw C behoort tot het type IIB in de typologie zoals opgesteld door De Clercq⁷. Gelet op de afmetingen gaat het hier om een eerder klein exemplaar van dit gebouwtype. De gemiddelde lengte en oppervlakte voor dit huistype in het noordelijk deel van de *civitas Menapiorum* is respectievelijk 11 m en 60,5 m².

⁵ De Clercq 2009, 287.

⁶ De Clercq 2009, 285, 314-315.

⁷ De Clercq 2009, 278, 287.

Fig. 49 Aanduiding op het grondplan van de kruisvormige palenconfiguratie van gebouw C.

Fig. 50 Coupes van de paalgaten van gebouw C.

4.4 Waterputten

Bij de aangesneden sporen konden twee aanlegtrechters van waterputten herkend worden. Het gaat om een wellicht Romeinse waterput (Fig. 51: A59) en een volmiddeleeuws exemplaar (Fig. 51: A160).

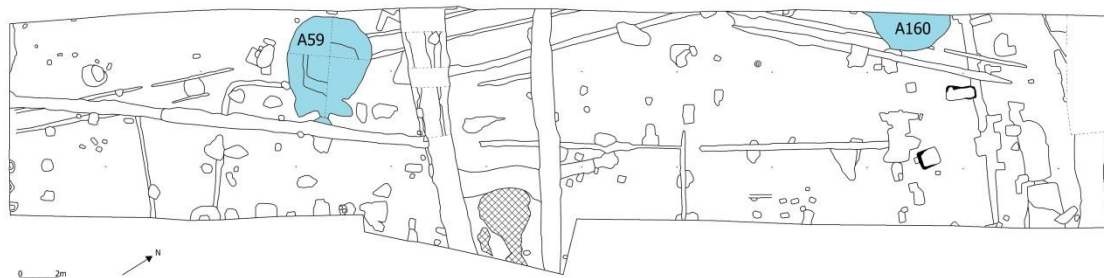

Fig. 51 Situering van de waterputten A59 en A160 op het opgravingsvlak.

4.4.1 De Romeinse waterput (Structuurnummer A59)

Vlak naast het noordwest profiel tekende zich een grote ronde tot ovale vlek af met aan de zuidoostzijde twee 'uitstulpingen' (Fig. 52-53). De diameter van dit spoor bedroeg ongeveer 4,25 m

tot 4,50 m. De vulling bestond uit heterogeen donker bruingrijs zand waarin verspreide fijne, grijze zandige vlekjes zaten en waarbij ook enkele zandsteenfragmenten en fijne houtskoolstipjes konden waargenomen worden. Om meer inzicht in de aard van dit spoor te krijgen werd een kwadrant uitgezet en werd een tweede grondplan aangelegd (Fig. 52-53: grondplan B).

Op dit bijkomende grondplan tekende zich centraal een min of meer vierkante vlek van ongeveer 2,5 m bij 2,5 m af. In het zuidelijke kwadrant bestond de meest centrale vulling uit donker bruingrijs zand met verspreide houtskoolstipjes. Hierrond bevond zich een pakket grijsbruin zand met fijne houtskoolstipjes. Het meest excentrische pakket, dat vermoedelijk in verband te brengen is met de oorspronkelijke vulling van de aanlegtrechter van de waterput, bestond uit grijsgroen zand met vrij veel zandsteenfragmenten. In het noordelijke kwadrant situeerde zich centraal een beigegrijs zandig pakket met daarin af en toe een houtskoolstipje. De vulling van wat als de opvullingsfase van de aanlegtrechter werd geïnterpreteerd, was een zeer heterogeen, grijs zandpakket waarin grote verspitte brokken podzolbodem en grijswitte zandbrokken zaten (Fig. 53).

Om een idee te krijgen hoe diep dit spoor reikte werd op het niveau van grondplan A een boring verricht. Op 2,80 m onder het niveau van grondplan A werd een bruin kleig lensje aangeboord met daarin enkele houtrestjes (13,00 m TAW), waarna de moederbodem volgde. Omdat er geen onmiddellijke bedreiging was voor deze diepere structuren werd geopteerd om deze niet verder te onderzoeken. Bij het terreinherstel werd deze waterput daarom afgedekt met geotextiel vooraleer de grond terug werd aangevoerd.

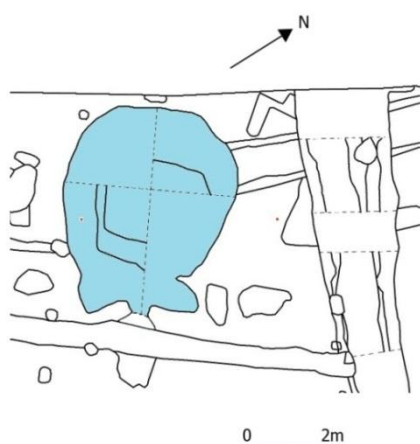

Fig. 52 Waterput A59.

Fig. 53 Zicht op waterput A59 vanuit het noordoosten.

4.4.2 De middeleeuwse waterput (Structuurnummer A160)

In het noordelijk deel van de sleuf, aan het noordwestelijke profiel bevond zich een cirkelvormig spoor dat ongeveer voor de helft in de sleufwand verdween (Fig. 54). De cirkel had een diameter van ongeveer 4,5 m (aan de profielzijde). De opvulling van dit spoor bestond uit zeer homogeen, vrij humeus bruingrijs zand. De afwezigheid van enige gelaagdheid of aflijning binnen deze vulling was opvallend. Pas bij het verder couperen van het spoor, bij een diepte van ongeveer twee meter, werd duidelijk dat het om de aanlegtrechter ging van een waterput, waarvan de houtresten pas vanaf dat niveau tevoorschijn kwamen (infra 5.9). De kuil vernauwde daar tot nauwelijks iets meer dan de breedte van de waterput zelf, die zich echter voor het grootste deel achter de sleufwand uitstreckte (Fig. 55-56). Daarom is besloten om ook deze put af te decken met geotextiel en zand, en deze niet verder op te graven. Mogelijks betreft het een vlechtwandwaterput.

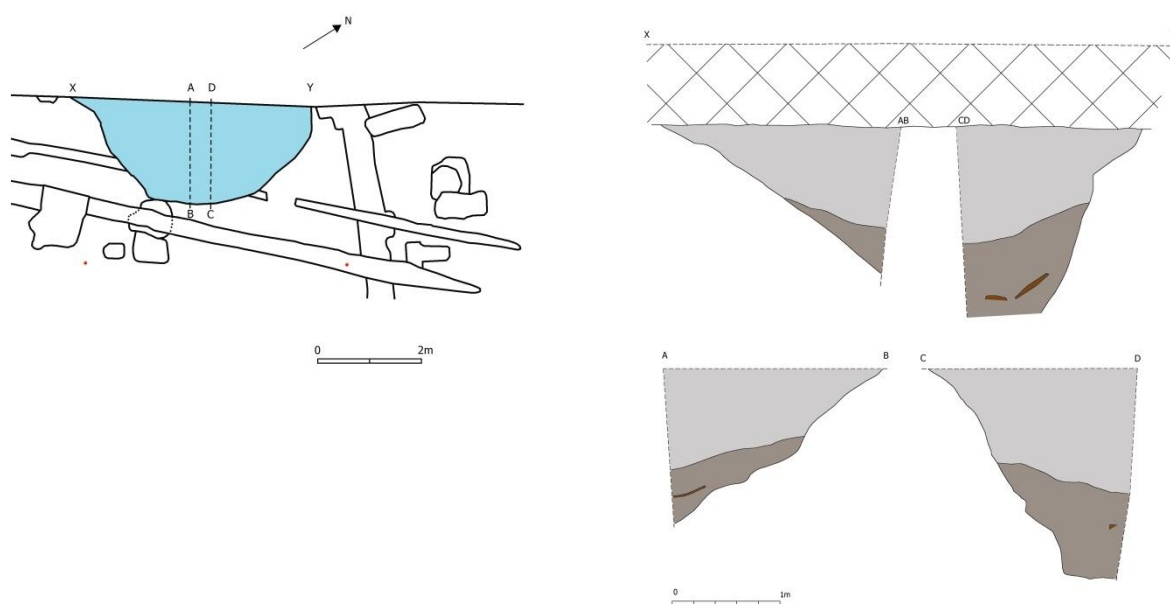

Fig. 54 Waterput A160 met aanduiding van de coupes.

Fig. 55 Zicht op de aanlegtrechter van waterput A160.

Fig. 56 Waarschijnlijk gaat het bij waterput A160 om een vlechtwerk constructie.

4.5 Brandrestengraven (Structuurnummers A150 & A159)

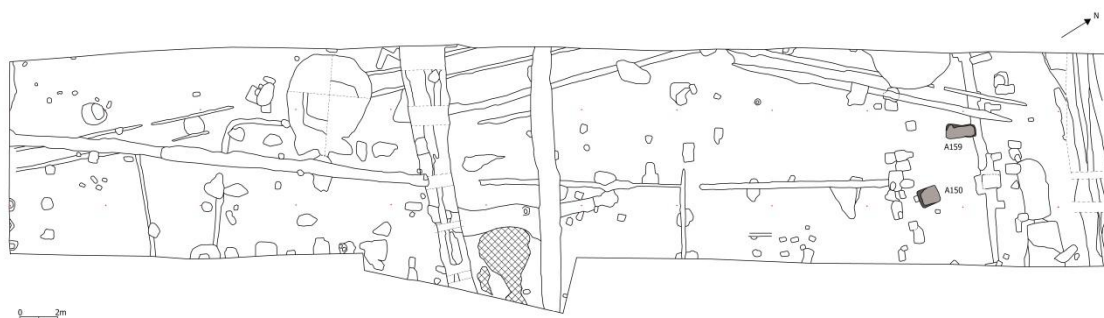

Fig. 57 Grondplan met aanduiding van de twee aangetroffen crematiegraven.

In het noordoostelijk gedeelte van het opgravingsvlak werden twee brandrestengraven aangetroffen (Fig. 57: A150 & A159).

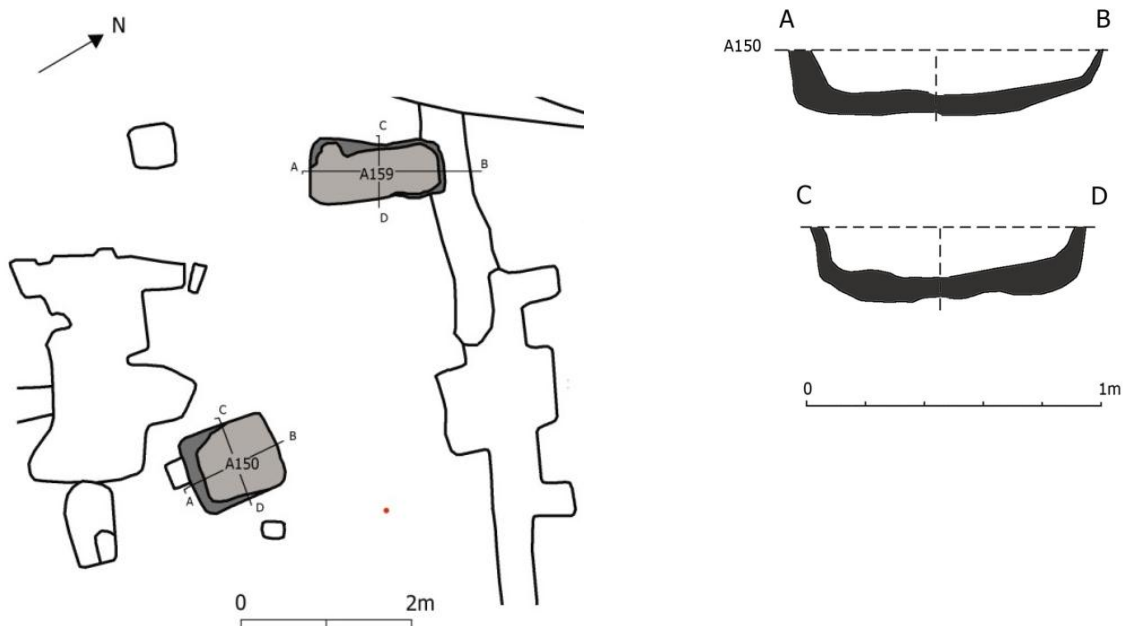

Fig. 58 Brandrestengraven A150 en A159 in het noordoostelijk deel van het opgravingsvlak en de doorsneden van graf A150 (rechts).

4.5.1 Brandrestengraf A150

Brandrestengraf A150 bestond uit een 1,05 m bij 0,90 m, noord-zuid georiënteerde kuil die nog 22 cm diep bewaard was (Fig. 58-60). Op de bodem bevond zich een zeer houtskoolrijke lens waarin enkele spikkeltjes verbrand bot te herkennen waren. Verder was de kuil gevuld met heterogeen donkerbruin zand met verspreide grijze zandige inclusies en vrij veel verspreide houtskoolstipjes en -brokjes.

Fig. 59 Brandrestengraf A150.

Fig. 60 Coupes van graf A150.

4.5.2 Brandrestengraf A159

Graf A159 bestond uit een noordoost-zuidwest georiënteerde kuil van 1,55 m bij 0,65 m (Fig. 61-63) dat op zijn diepste punt 24 cm onder het opgravingsvlak bewaard was. De vulling bestond uit een eerder kleiige houtskoolrijke lens waarop zich een eerder compact houtskoolpakket bevond met sporadisch een minuscuul spikkeltje verbrand bot. De verdere vulling van de kuil bestond uit heterogeen donkerbruin zand met verspreide gele zandige vlekken en zeer veel houtskoolstippen.

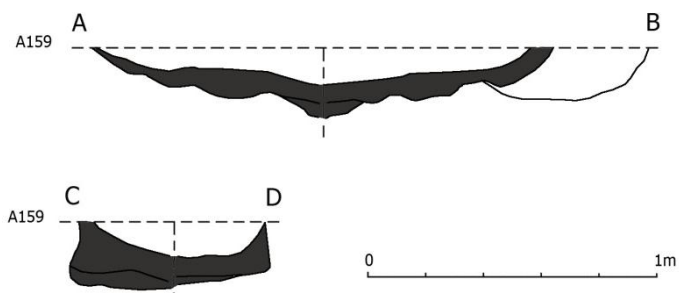

Fig. 61 Doorsneden van brandrestengraf A159.

Fig. 62 Brandrestengraf A159.

Fig. 63 Coupes van graf A159.

4.6 Andere structuren

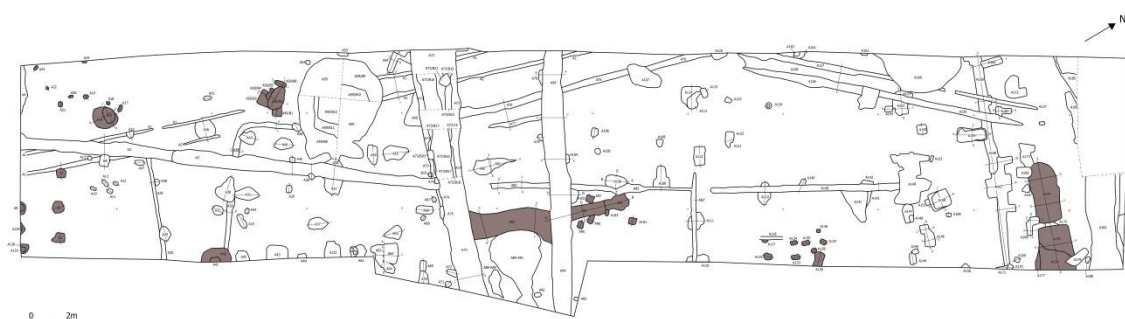

Fig. 64 Aanduiding van palenclusters en kuilen op het opgravingsplan.

-Palenrijen A9-A129-A130/131 en A5-A6-A7

Langsheen het zuidwestprofiel situeerden zich drie kuilen die op één lijn gelegen waren. Hun vulling bestond uit grijsbruin tot bruingrijs zand met fijne verspreide houtskoolstipjes en kleine grijze zandige vlekjes. De meest noordwestelijke en zuidoostelijke kuil hadden een donkerder kern (Fig. 64-66). De centrale kuil had op de bodem een pakket waarin vrij veel zandsteenfragmenten voorkwamen. In het profiel kon vastgesteld worden dat paal A129 de paalkuil A130-131 sneed.

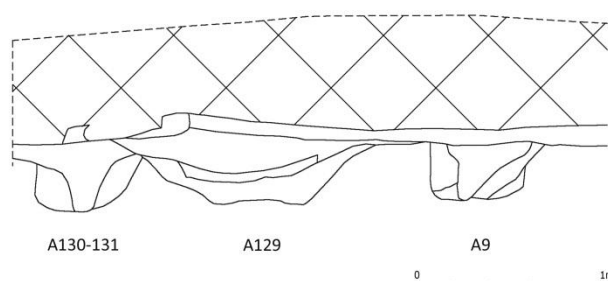

Fig. 65 Het zuidwestprofiel van het opgravingsvlak met de palen A9, A129 en A130/131.

Min of meer parallel aan deze palen was een tweede palenrij eveneens bestaande uit drie kuilen vast te stellen (A5-A6-A7). Ze hadden een vergelijkbare heterogene vulling van grijsbruin zand met verspreide grijze tot witgrijze zandige vlekjes en sporadisch een houtskoolstipje.

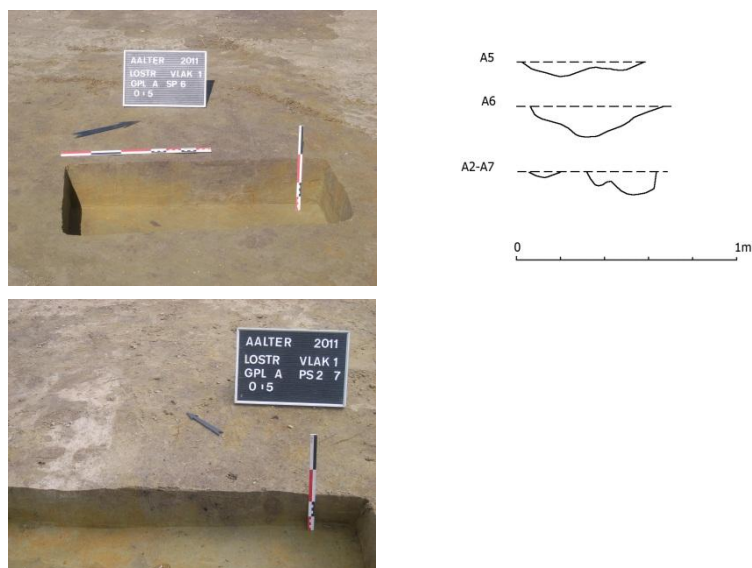

Fig. 66 Palen A6 en A7 in doorsnede (links) en coupetekeningen van A5, A6 en A7 (rechts).

-Kuil A14-15 en paaltjes A17 tot en met A24

In het zuidwestelijk deel van het opgravingsvlak tekende zich een ovale kuil af met een cluster van verschillende kleinere kuiltjes, vaak met een doorsnede die wees op een aangepunte paal (Fig. 67-68). De ondiepe ovale kuil (A14-A15) had een vulling die bestond uit verspit autochtoon zand met daartussen grijsbruine en beigebruine zandige vlekken. Hierin tekende zich een kern af met grijsbruin tot bruin zand waarin vrij veel houtskoolstipjes voorkwamen.

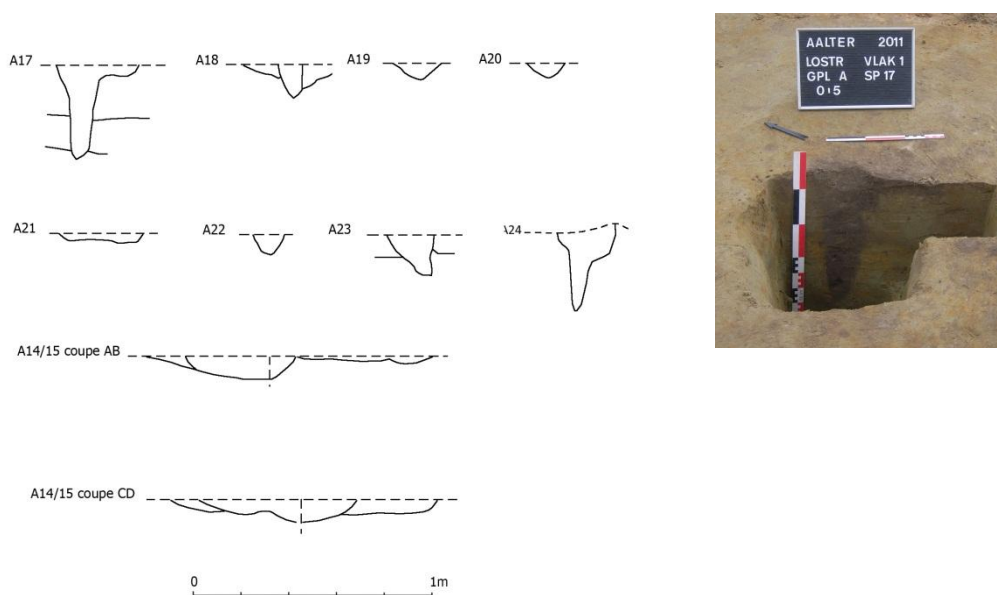

Fig. 67 Coupes van kuil A14-15 en de paaltjes A17 tot en met A24.

Fig. 68 Kuil A14-15.

-Kuil A40-41

Spoor A40-41 is een ondiepe kuil gelegen langs het zuidoostprofiel en heeft een bruinigrijze tot grijsbruine zandige vulling met een donkere grijsbruine, licht humeuze kern (Fig. 69).

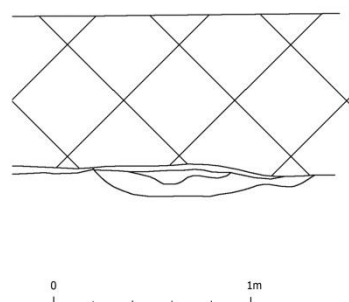

Fig. 69 Kuil A40-41 ter hoogte van het zuidoostprofiel.

-Kuilen B1 tot en met 6 (kuil A49-50)

Ten zuidwesten van waterput A59 tekende zich op grondplan A een kuil met onregelmatige vorm af (A49-50) (Fig. 70-71). Voor dit spoor werd een bijkomend grondplan aangelegd waaruit bleek dat het om zes elkaar snijdende kuilen ging (B1-6). De jongste kuil (B3) had een vulling die bestond uit verspit autochtoon zand met daarin grijze en donkergrijze zandige vlekken. Centraal tekende zich een paalgatvulling af bestaande uit homogeen grijs zand met enkele houtskoolstipjes (Fig. 70: coupe CD). De overige kuilen hadden een vulling van bruinigrijze zand, waarvan sommige met verspitte brokken beigegeel autochtoon zand (B2 en B5) en bij één kuil konden podzolinclusies vastgesteld worden (B6).

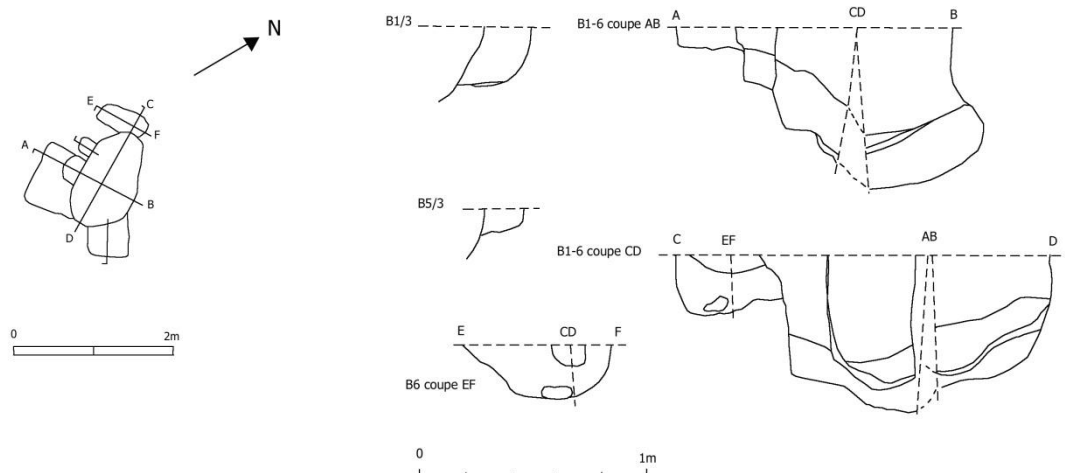

Fig. 70 Coupes van de verschillende elkaar snijdende kuilen B1 tot en met 6 (kuil A49-50) op het grondplan B (links).

Fig. 71 Spoor A49-50 op niveau A.

-Extractiekuil A83

Tussen greppel A73 en A94 situeerde zich een zeer humeus spoor dat een lichte S-vorm vertoonde. Deze vervorming was, zoals later bleek te wijten aan een bominslag uit de tweede wereldoorlog ten zuidoosten ervan (Fig. 72-74).

De vulling bestond uit zeer heterogeen humeus donker bruingrijs zand met grote brokken verspitte podzolbodem, die dooraderd was met geel en groengele zandige lensjes en verspreide brokken verspitte moederbodem. Uit de coupes was op te maken dat deze kuil gesneden werd door de greppels A73 en A94. In het onderste niveau konden een aantal spadesteken herkend worden.

Wellicht is deze kuil te interpreteren als een extractiekuil. Er kon vastgesteld worden dat op deze plaats op het terrein een natuurlijke kleilaag dagzoomt. Wat waarschijnlijk de reden is voor de aanleg van deze kuil. De kuil stopte net onder de natuurlijke kleilaag.

Fig. 72 Zicht op de extractiekuil met podzolrijke vulling.

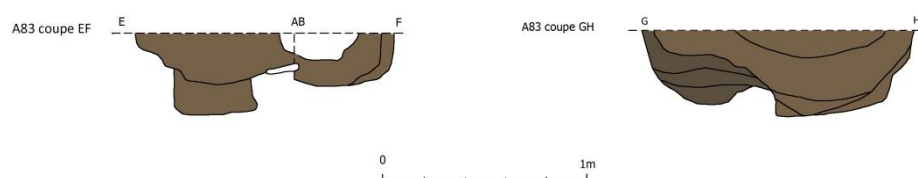

Fig. 73 Coupes EF en GH van kuil A83.

Fig. 74 Detail van de vulling van kuil A83 met de zeer talrijke brokken verspitte podzolbodem.

-Sporen A95 tot en met A99 en A101

Ten noordoosten van greppel A94 tekende zich een langgerekt spoor af (A98-99) en een reeks kleinere paalkuiltjes (A95 tot en met A97 en A101) (Fig. 75-77). Het greppelvormig spoor had een licht heterogene grijze zandige vulling met vrij veel ijzeroxidestipjes en verspreide houtskoolspikkeltjes. Naar het noorden toe werd de kleur van de vulling veel bleker. Uit de coupe bleek dat het spoor een grillig verlopende bodem had en door greppel A94 doorsneden werd.

De paalkuiltjes hadden een vrij donkere grijsbruine zandige vulling met verspreide brokjes podzol en autochtoon zand, alsook verspreide houtskoolstipjes. Bij paal A101 tekende zich centraal een paalkern af.

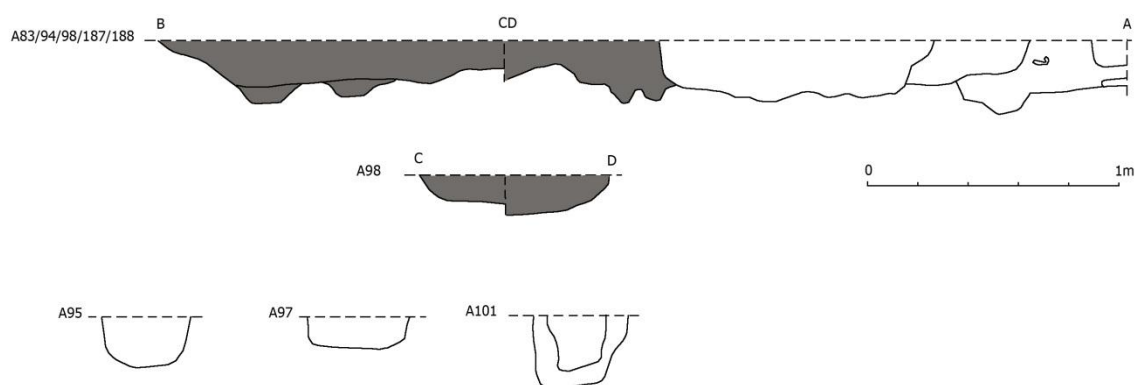

Fig. 75 Coupes van sporen A98, A95, A97 en A101.

Fig. 76 Deel van coupe AB ter hoogte van spoor A98 en greppel A94.

Fig. 77 Kuiltjes A95 en A101 in doorsnede.

-Palencluster A116-A117 en A133 tot en met A139

Langsheen het zuidoost profiel kwam een kleine cluster voor van verscheidene kleine paaltjes (Fig. 78-79). Deze hadden alle een vergelijkbare vulling van grijsbruin zand met enkele verspreide bleekgrijze zandige vlekjes en af en toe een houtskoolspikkeltje.

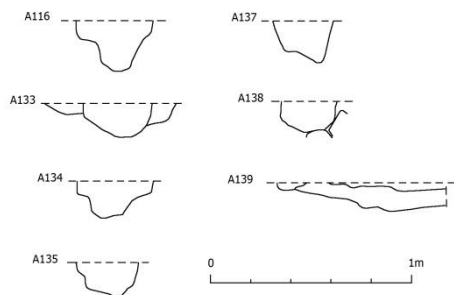

Fig. 78 Doorsnedes van de paaltjes uit palencluster A116-A117 en A133 tot en met A139.

Fig. 79 Coupes van paaltjes A133, A134, A137 en A138.

-Kuil A174

In het noordoostelijk deel van het opgravingsvlak tekenden zich twee grote kuilen af (A174 en A176-178) (Fig. 80-82). De min of meer rechthoekige kuil A174, ongeveer 3,25 m bij 1,50 m had een donkerbruine zandige vulling, waarin verspreide podzolbrokken voorkwamen, alsook enkele gele zandvlekjes en houtskoolstippen. De bodem vertoonde een grillig verloop en de aard van de vulling leek te wijzen op een snelle toewerping van deze kuil. Mogelijk moet ook hierbij gedacht worden in de richting van een extractiekuil.

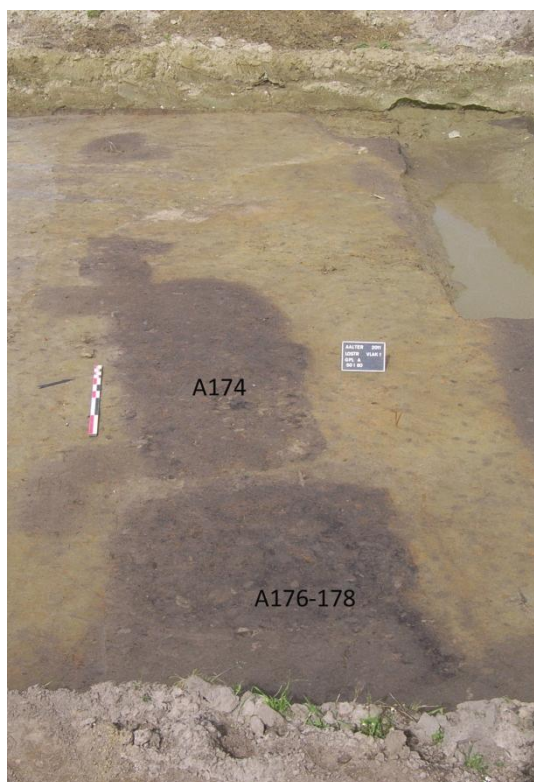

Fig. 80 Zicht vanuit het zuidoosten op kuilen A174 en A176-178.

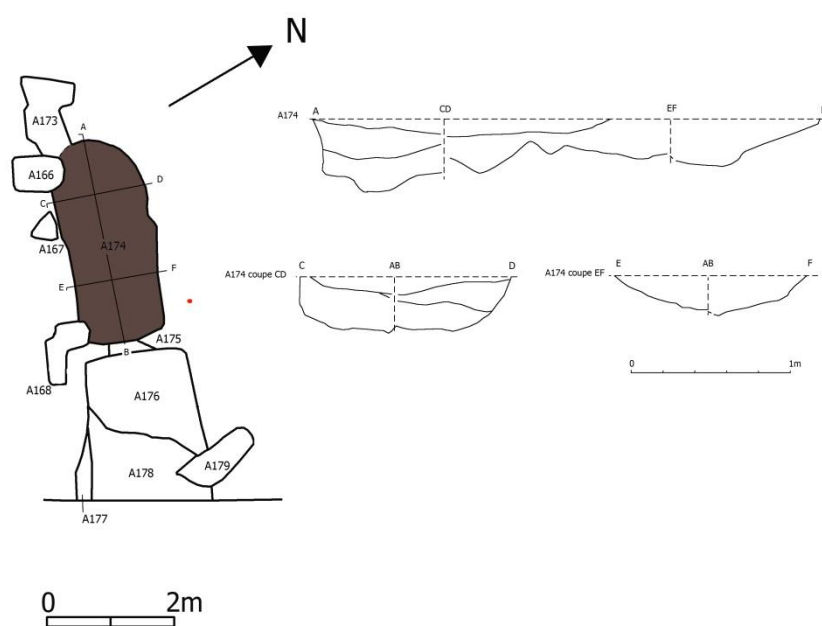

Fig. 81 Kuil A174 in grondplan met de coupes van dit spoor.

Fig. 82 Coupe AB en CD door spoor A174.

-Kuil A176-177-178

In het verlengde van kuil A174 meer naar het zuidoosten toe en met een zelfde oriëntering bevond zich kuil A176-177-178 die zich nog een deel voorbij het zuidoost profiel uitstrekte (Fig. 83). Deze kuil had een vlakke bodem en de vulling bestond uit heterogeen grijsbruin zand met fijne verspreide bleekgrijze zandige vlekjes, vrij veel ijzeroxidebrokjes en verspreide houtskoolstipjes (A177-178). Het meest noordwestelijk deel van deze kuil vertoonde in de vulling grote verspitte podzolbrokken (A176).

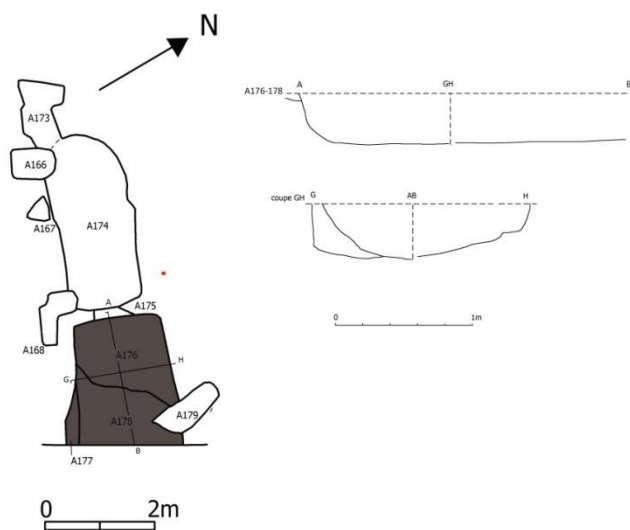

Fig. 83 Kuil A176-178 met aanduiding van de coupes en de corresponderende doorsneden.

5 Vondsten

5.1 Ceramiek uit greppel A73

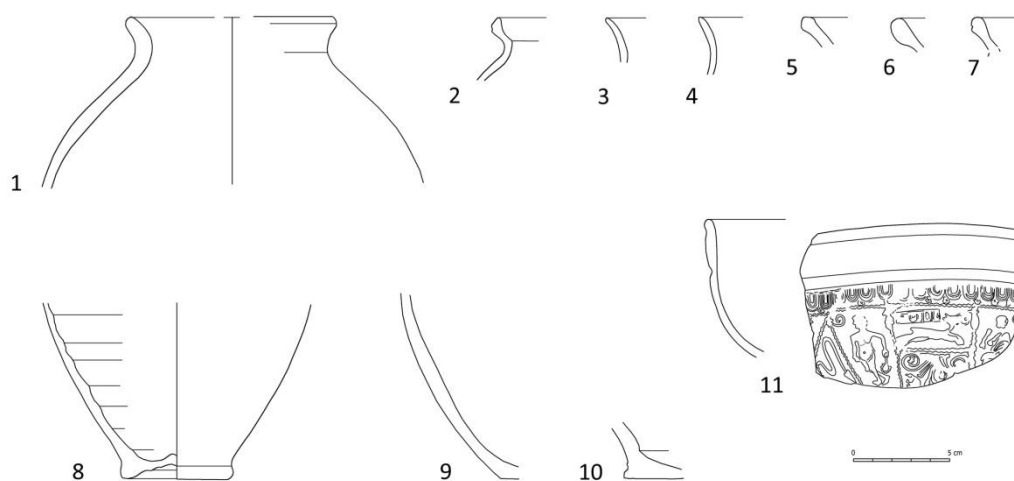

Fig. 84 Ceramiek uit de vulling van greppel A73.

5.2 Ceramiek uit greppel A94

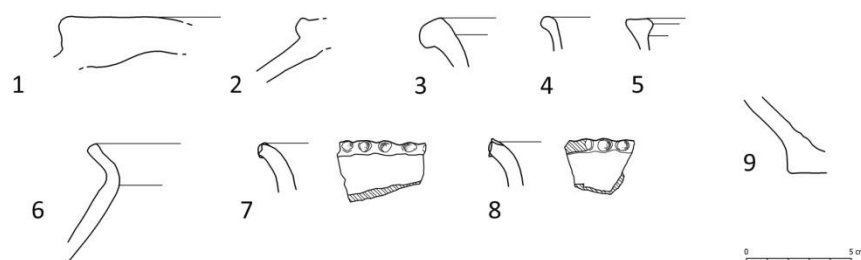

Fig. 85 Ceramiekvondsten uit greppel A94.

5.3 Ceramiek uit de extractiekuil A83

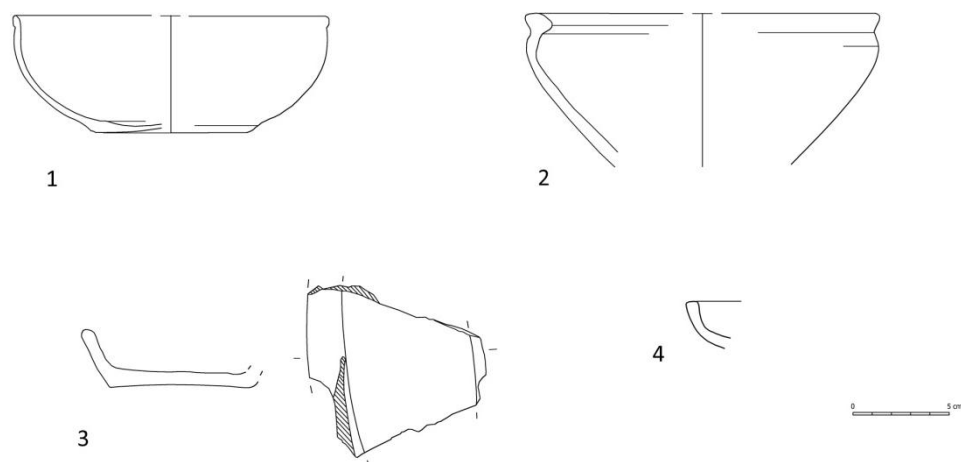

Fig. 86 Ceramiek uit de vulling van de extractiekuil A83

5.4 Vondsten uit de paalkuilen van gebouw B

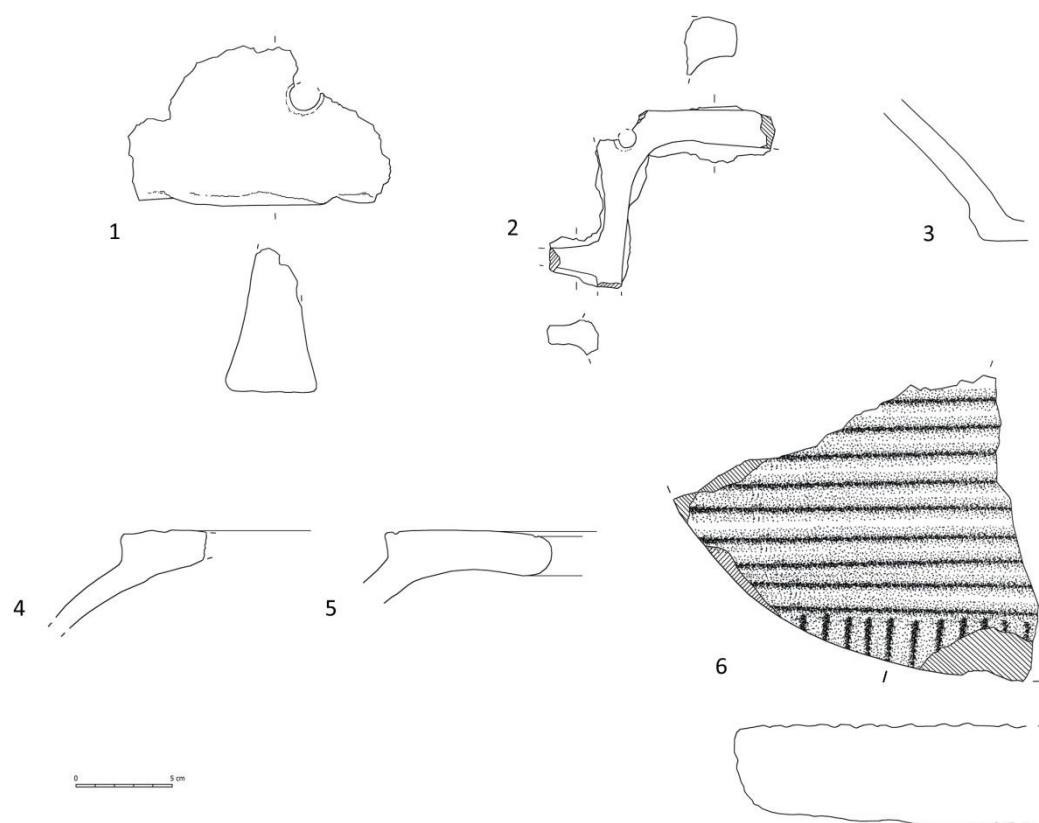

Fig. 87 Vondsten uit de vulling van de paalkuilen van gebouw B.

5.5 Vondsten uit paalkuilen van gebouw A en gebouw C

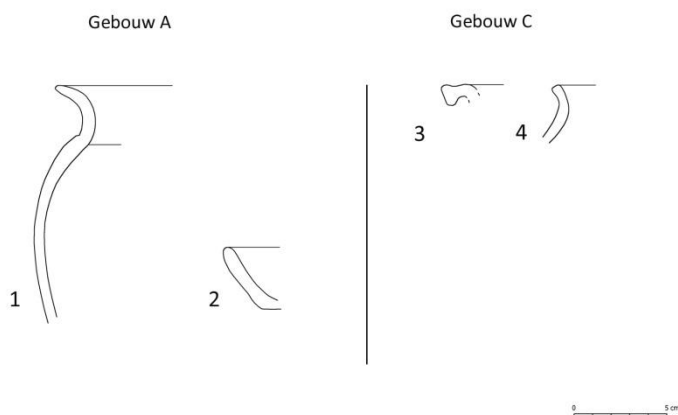

Fig. 88 Ceramiek uit de paalkuilen van gebouw A en C.

5.6 Vondsten uit andere sporen

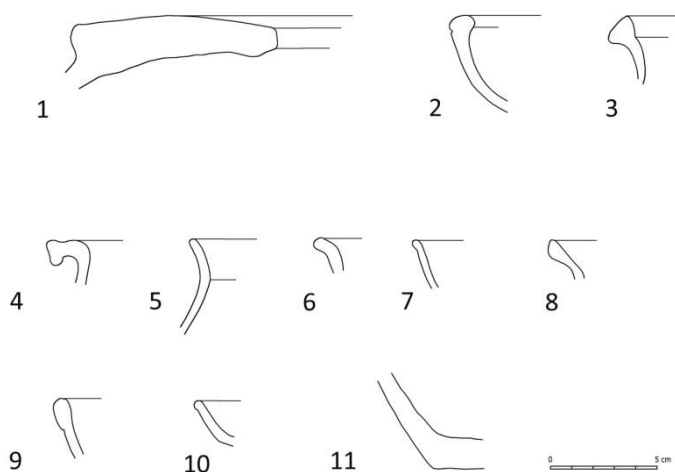

Fig. 89 Ceramiek uit verschillende Romeinse sporen.

5.7 Ceramiek uit de vulling van de volmiddeleeuwse waterput

In tegenstelling tot de Romeinse sporen bleek de homogene, bruingrijze vulling van de middeleeuwse waterput heel wat aardewerk te bevatten, naast enkele honderden scherven residueel Romeins materiaal. In totaal werden exact 300 scherven geteld, bijna uitsluitend bestaande uit grijs aardewerk, op een scherfje in Rijnlants roodbeschilderd aardewerk na. Het gaat om grijze tot bruingrijze baksels, overwegend hard gebakken met een zandverschraling. Verschillende korrelgroottes zijn aanwezig: een beperkt aantal scherven is fijn verschaald (tot 0,2 mm), de meerderheid matig fijn tot matig grof (0,3 tot 1 mm) en een belangrijk aantal grof (tot 2 mm), vaak in de vorm van een substantieel aandeel in een matig grof verschaald baksel. Bij alle determineerbare fragmenten gaat het steeds om aardewerk dat op de snelle draaischijf vervaardigd is.

Fig. 90 Fragmenten van de kogelpotten in situ.

Naast twee grotendeels volledige exemplaren werden ook randen van 12 andere kogelpotten aangetroffen. De archeologisch volledige potten hebben een randdiameter van respectievelijk 156 (Fig. 91: 1) en 159 mm (Fig. 91: 6) en zijn respectievelijk 243 mm en iets meer dan 260 mm hoog. Dit betekent dat het om vrij grote kogelpotvolumes gaat met een inhoud die tussen 7 en 10 liter ligt. Bij de randvormen kunnen twee basistypes onderscheiden worden: een uitstaande, wat verdikte, gefacetteerde rand met lichte dekselgeul (Fig. 91: 1-5.) en een uitstaande, bovenaan afgeplatte rand met scherpe buitenlip en een lichte geul aan de binnenzijde (Fig. 91: 6-9). Beide types staan op een korte hals. Drie andere types zijn telkens met één exemplaar aanwezig: een eenvoudige verdikte top met een geprononceerde dekselgeul (Fig. 91: 10); een eenvoudige wat uitstaande rand (Fig. 91: 11) en een licht uitstaande rand met puntige top, versierd met lichte vingertopindrukken (Fig. 91: 12). Deze laatste rand lijkt een iets ouder type te zijn, en is mogelijk residueel. Naast de kogelpotten is er ook een fragment aangetroffen van een pan met een wat bandvormige rand met afgeplatte top en dekselgeul (Fig. 91: 13). De aanzet van de holle steel dat de wand doorboord is aanwezig.

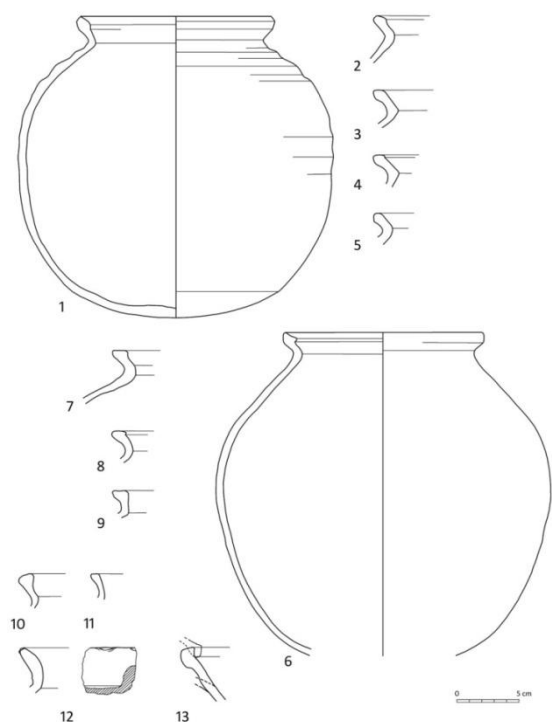

Fig. 91 Ceramiek uit de vulling van de aanlegtrechter van waterput A160.

Algemeen gaat het in dit ensemble om gedraaid aardewerk waarvoor op basis van de kleimatrix, de hardheid, de verschraving en de inclusies (van kleine keifragmenten) waarschijnlijk een tertiaire klei van de cuesta gebruikt is. De baksels zijn goed te vergelijken met die van het pottenbakkersafval van Zomergem⁸ en Kleit⁹, maar typologisch zijn er echter duidelijke verschillen waar te nemen. De kogelpotten van Aalter hebben een opvallend kortere hals dan de types uit Kleit en het merendeel van de voorbeelden uit Zomergem. De twee voornaamste Aalterse randtypes komen niet voor in Kleit, en zijn slechts in beperkte mate vergelijkbaar met bepaalde types in Zomergem. De hoge, vrij eenvoudige randvormen en de eerder manchetvormige types uit zowel Kleit als Zomergem, die kenmerkend lijken voor de 12de eeuw, zijn in Aalter afwezig. Op basis van de combinatie van de aanwezigheid van kenmerken zoals gedraaid aardewerk en oudere randvormen en de afwezigheid van kenmerken zoals radstempelversiering en typische 12de-eeuwse randtypes kan een datering tussen de tweede helft van de 11de en het eerste kwart van de 12de eeuw vooropgesteld worden.

5.8 Botmateriaal

De bodemomstandigheden zijn van die aard dat botmateriaal slecht bewaard blijft. Slechts in drie sporen kon een kleine hoeveelheid bot gerecupereerd worden (tabel). In greppel A73 en A94 werd respectievelijk een verbrand zoogdierbot en een aantal tandlamellen van een rund gevonden. De waterput A160 had in de vulling een onderkaakfragment met tanden van een rund en enkele tandlamellen van een schaap of geit.

11/AALLOS/22	9 tandlamellen van rund (<i>Bos primigenius</i> f. <i>taurus</i>)
11/AALLOS/27	1 witverbrand postcraniaal bot van middelgroot zoogdier
11/AALLOS/49	-1 mandibel van rund met alle premolaren en eerste molaar (alle aangekauwd) = dier ouder dan 3 jaar -8 tandlamellen van schaap (<i>Ovis ammon</i> f. <i>aries</i>) of geit (<i>Capra aegagrus</i> f. <i>hircus</i>)

5.9 Houtresten van de middeleeuwse waterput A160

Bij waterput A160 werden op het niveau waar de houtresten bewaard waren enkele fragmenten gerecupereerd voor analyse (6 fragmenten)¹⁰. Het gaat bij alle stukken hout om kwartiers gekliefde stammetjes van haagbeuk (*Carpinus betulus*).

⁸ De Clercq *et al.* 2001.

⁹ De Groote *et al.* 2009.

¹⁰ 11AALLos49a.

6 Bespreking

De analyse en de interpretatie van de sporen worden in belangrijke mate beperkt door de relatief kleine oppervlakte die onderzocht werd (638 m²). Hierdoor is het niet mogelijk om bepaalde aangetroffen structuren in hun groter ruimtelijk kader te bekijken en te bestuderen. Uit de densiteit van de sporen en de verschillende oversnijdingen blijkt dat het hier om een nederzetting gaat die verschillende bewoningsfasen gekend heeft. Wat betreft de relatieve chronologie van de aangetroffen sporen is het slechts gedeeltelijk mogelijk om deze alle onderling te plaatsen. Bepaalde kuilen maakten door hun onderlinge positie en configuratie in oorsprong deel uit van een groter structureel geheel. Maar ook hier maakte de beperkte opgegraven zone dat de interpretatie ervan voor een deel hypothetisch blijft. Dit is ondermeer het geval voor de aangesneden gebouwplattegronden. De aangetroffen archaeologica in een aantal van de sporen is ook beperkt, waardoor chronologische duiding moeilijk is.

Van de drie aangesneden gebouwen is enkel gebouw C met zekerheid typologisch te duiden. Het gaat om een eenschepig gebouw met een kruisvormig verspreide krachtenverdeling en twee traveeën. Gelet op de afmetingen (lengte: 8 m, breedte: 4 m) gaat het om een eerder klein gebouw van dit type. De noordoost – zuidwest oriëntatie is deze van het merendeel van de in de regio aangetroffen gebouwen (68% van alle gebouwen in het noordelijk deel van de civitas Menapiorum)¹¹. De oudste voorbeelden van dit gebouwtype dateren uit de Flavische periode en de jongste uit het midden en de late tweede eeuw¹². Relatief chronologisch kan vastgesteld worden dat dit gebouw ouder is dan de kleine greppeltjes A82/82' en A120.

Het gebouw A, eveneens met een noordoost-zuidwest oriëntatie, is een eenschepig gebouwtype met twee nokstaanders mogelijk bestaande uit vijf traveeën. De drie palen in de korte zijden en deze in de langsijden zijn ongeveer alle van dezelfde grootte in doorsnede. Aan de zuidwestzijde en een gedeelte van de noordwest zijde kon nog een klein standgreppeltje herkend worden. De dubbele nokstaanders zouden kunnen verklaard worden door een reparatie die het gebouw onderging.

Het is een eerder atypisch gebouw binnen de typologie zoals opgesteld door De Clercq¹³. De palenconfiguratie zoals ze bij dit gebouw werd aangetroffen leunt het dichtst aan bij deze van het type IIIA in deze indeling. Doch deze bestaat meestal uit vier palen in de lange wand wat drie traveeën oplevert¹⁴. Het gebouwtype III is algemeen jonger te dateren (tweede helft van de tweede en de derde eeuw) dan het type II (supra)¹⁵. Er kon duidelijk vastgesteld worden dat twee palen in de noordoostelijke korte zijde doorsneden werden door de greppel A73.

Bij gebouw B kon duidelijk een verschil vastgesteld worden in de vulling van de verschillende paalkuilen (supra 4.3.2). De chronologisch oudste kuilen hadden een vulling waarin opvallende brokken podzolbodem voorkwamen. Zes vrijwel gelijke kuilen ervan vormen een configuratie die wijst op een eenschepig gebouw met een breedte van 6 m. Waarschijnlijk zijn er nog één of twee traveeën buiten de opgegraven zone gesitueerd. In een configuratie met vier traveeën zou het kunnen gaan om een gebouw van type IID, waarbij er zich nog een nokstaander aan elk van de korte zijden buiten het opgravingsvlak zou situeren. In het geval van een gebouw met drie traveeën is een gebouwtype IVB een mogelijkheid, waar zich dan nog twee bijkomende palen aan de noordwest of aan de zuidoostzijde van het opgravingsvlak zouden bevinden.

¹¹ De Clercq 2009, 314-315.

¹² De Clercq 2009, 287, 311.

¹³ De Clercq 2009, 277-301.

¹⁴ De Clercq 2009, 291.

¹⁵ De Clercq 2009, 311-312.

Het gebouw is noordwest – zuidoost georiënteerd. De verschillende bijkomende paalgaten, waarvan een aantal deze oudste met een podzolrijke vulling snijden zouden geïnterpreteerd kunnen worden als een herzetting, of reparatie van de wandpalen van het gebouw. In één van deze paalkuilen (B54) bevonden zich enkele fragmenten van een vuurbok (Fig. 87: 1-2) en in een andere kuil in de tegenoverliggende langswand werd een stuk van een maalsteen aangetroffen (Fig. 87: 6). Wellicht zijn deze vondsten niet geheel toevallig en misschien kunnen ze geïnterpreteerd worden als bouw- of verlatingsoffer¹⁶.

Binnen de aangesneden greppels kunnen twee groepen onderscheiden worden. Een reeks die oost-zuidoost – west-noordwest georiënteerd is en een tweede groep, van kleinere greppels die noordoost – zuidwest verlopen. Bij twee greppels kon vastgesteld worden dat ze één (A73) of meerdere keren (A181) heruitgegraven werden.

Qua chronologie kunnen een aantal zaken vastgesteld worden. De greppels A3/3' en A73 zijn posterieur aan gebouw A en de greppelstructuren A82/82' en A120 oversnijden de paalkuilen van gebouw C.

Greppel A181 verloopt parallel met de langszijde van gebouw B. Dit zou er mogelijk kunnen op wijzen dat ze contemporain zijn. In nederzettingcomplexen kon vastgesteld worden dat de gebouwplattegronden vaak zeer dicht bij en parallel aan de omgrachtende greppels zijn ingeplant¹⁷.

De waterput A59 is jonger dan gebouw A. De aanlegtrechter snijdt immers de standgreppel en mogelijk ook twee paalkuilen in de langszijde. Het is echter niet uit te maken of er een verband is met gebouw B of C (de afstand van de waterput ten opzichte van het gebouw bedraagt respectievelijk 15 m en 29 m).

Ook voor de twee crematiegraven is niet uit te maken of ze deel waren van meerdere graven die samen een klein grafveldje vormden dat verband hield met de aangesneden nederzettingssporen. De twee aangetroffen brandrestengraven moeten gelet op hun positie, tussen de palen van de langszijden van gebouw B, gegraven zijn nadat dit verdwenen was. Brandrestengraf A159 werd bovendien aangelegd nadat de greppel A158 gedempt was. De oppervlakte van deze twee graven lag rond de 1 m² (A150: 0,95 m² en A159: 1,01 m²) en ze hadden beiden onderaan in de kuil een pakket met hierin een restant van de brandstapel. De hoeveelheid aangetroffen verbrand botmateriaal in deze graven is zeer klein. Dit is een fenomeen dat ook bij andere graven in de regio en daarbuiten wordt vastgesteld¹⁸. In graf A159 werden meerdere grote nagels aangetroffen. Deze zouden verband kunnen houden met een lijkbaar of –kist waarmee de overledene op de brandstapel werd geplaatst. Een andere mogelijkheid is dat deze nagels afkomstig zijn van oud constructiehout of dat ze werden gebruikt om de brandstapel te construeren¹⁹. In geen van beide graven werden grafgiftten aangetroffen.

De aanwezigheid van een waterput met een sterk humeuze vulling waarin zich enkele volledige potten bevonden wijst op de aanwezigheid van een nederzetting uit de volle middeleeuwen in de directe omgeving. De afwezigheid van andere (herkenbare) middeleeuwse sporen kan er op wijzen dat deze waterput zich op de uiterste rand van de nederzetting bevond.

¹⁶ De Clercq 2009, 334-338.

¹⁷ De Clercq 2009, 220-236.

¹⁸ De Groote *et al.* 2003, 57; De Clercq 2009, 344.

¹⁹ De Groote *et al.* 2003, 58.

Fig. 92 Luchtfoto en DHM van een deel van de gemeente Aalter met aanduiding van een aantal vindplaatsen: 1 – Aalter-Lostraat, 2 – Aalter-Loveld, 3 – Sint-Corneliskerk en Aalter-Parking, 4 – Aalter-Kerkhof, 5 – Aalter-Veilige Haven, 6 – Aalter-Warande, 7 – Aalter-Oostergem.

De tertiare opduiking op dewelke de site zich situeert moet van oudsher een gunstige plaats geweest zijn in het landschap voor de inplanting van nederzettingen. Op de noordoostelijke uitloper van deze noordwest-zuidoost verlopende zandrug werden in de voorbij jaren een aantal sites aangesneden (Fig. 92). Bij zandwinningswerken in eerste helft van de jaren '50 van vorige eeuw is in het gehucht Oostergem een urnengravelveld aangesneden (Fig. 92: 7)²⁰. Eén urnengraf kon er gedateerd worden in de late bronstijd (Ha A2-B1)²¹ terwijl een reeks andere graven in het begin van de vroege ijzertijd te plaatsen zijn (Ha C)²². In 2005 werd tijdens een proefonderzoek op de zuidoostrand van de uitloper een ijzertijdkuil aangesneden met materiaal dat in de late IJzertijd te dateren is (Fig. 92: 6)²³. Bij de uitbreiding van het stedelijk kerkhof kon tijdens het voorafgaand archeologisch onderzoek een gebouwplattegrond uit de vroege ijzertijd vastgesteld worden (Fig. 92: 4)²⁴. Recent werd naar aanleiding van de uitbreiding van het Woon en Zorgcentrum Veilige Haven een archeologisch onderzoek uitgevoerd dat sporen uit de ijzertijd, de Romeinse en Merovingische periode aan het licht bracht (Fig. 92: 5)²⁵. Ook hier kon een hoge densiteit aan sporen vastgesteld worden. Bij werken ter hoogte van de Sint-Corneliskerk werd een kuil aangetroffen met laat-Romeins of Merovingisch aardewerk (Fig. 92: 3)²⁶. Naar aanleiding van rioleringswerken in het centrum van Aalter, werd ter hoogte van de hoek tussen de Stationsstraat en de Markt een laag aangesneden waarin zich een kogelpot met blokvormig randprofiel bevond, die te dateren is in de tweede helft van de 13de en de

²⁰ De Laet *et al.* 1958, 10-44.

²¹ De Mulder 1994, 104.

²² De Mulder 1994, 115.

²³ Vanhee & Hoorne 2006.

²⁴ Hoorne & Vanhee 2007.

²⁵ Reyns N., Van Celst M. & Bruggeman J. 2012.

²⁶ De Clercq 1997 (a), 28.

eerste helft van de 14de eeuw. Tijdens diezelfde werken werden ter hoogte van de Markt verschillende *tegulae* fragmenten aangetroffen²⁷.

In de geschreven bronnen dateert de oudste vermelding van Aalter uit 974, waarbij er gesproken wordt van de *Villa Halestra*²⁸.

Ten zuidoosten van de site Aalter – Lostraat is de topografisch sterk uitgesproken site Aalter-Loveld gelegen (in vogelvlucht 350 m van elkaar) (Fig. 92: 2). Hier was niet alleen een meerfasig hout-aarde castellum gesitueerd, maar zijn er ook sporen aangesneden die verband houden met een burgerlijke occupatie van deze locatie nadat deze haar militaire functie verloren had²⁹.

Uit voorgenoemde archeologische vaststellingen blijkt dat de gunstige landschappelijke en bodemkundige situatie van de tertiaire opduiking altijd een aantrekkingspool geweest is. Voor wat de Romeinse periode betreft moet eveneens gewezen worden op het feit dat het castellum van Aalter – Loveld gesitueerd is langs een verondersteld wegtracé dat vanuit het zuiden komt en naar Aardenburg loopt (Blicquy-Kerkhove-Kruishoutem-Deinze-Aalter-Aardenburg)³⁰. Gelet op de verschillende Romeinse nederzettingssporen die op een vrij hoge bewoningsdensiteit van het gebied lijken te wijzen alsook hun ligging kortbij de militaire site Aalter-Loveld, kan de vraag gesteld worden of er geen direct verband is tussen enerzijds de militaire aanwezigheid en de lokale gemeenschap³¹. Speelde deze laatste een rol in de productie en aanlevering van goederen en zorgden de militairen op hun beurt voor een beschermende factor? Mogelijk kan toekomstig onderzoek hier meer duidelijkheid in brengen.

De vroeg- en volmiddeleeuwse vondsten in deze zone van de gemeente Aalter lijken de uitgelezen geografische en bodemkundige elementen te bevestigen. Of er over een continuïteit van bewoning vanaf de metaaltijden tot in de middeleeuwse periode in dit deel van het Aalterse grondgebied kan gesproken worden is op basis van de tot nu toe voorhanden zijnde gegevens niet met zekerheid te antwoorden.

²⁷ De Clercq 1997 (b), 29.

²⁸ De Potter & Broeckaert 1864-1870, 2.

²⁹ Moens *et al.* 2009; Hoorne *et al.* 2007; De Clercq 2009, 382-387.

³⁰ De Clercq 2009, 393.

³¹ De Clercq 2009, 394.

7 Waardering

Ondanks de beperkte oppervlakte die onderzocht werd kon een hoge densiteit aan sporen vastgesteld worden. Ook bij het archeologisch onderzoek voor de uitbreiding van het Woon en Zorgcentrum Veilige Haven, ten noordwesten van de site Aalter-Lostraat gesitueerd kon eenzelfde hoge sporenconcentratie geattesteerd worden.

De aangesneden sporen aan de Lostraat wijzen op het grote archeologische potentieel dat de terreinen die gesitueerd zijn op de tertiaire opduiking in zich hebben. Met dit inzicht moet terdege rekening gehouden worden bij het afleveren van vergunning naar aanleiding van bouwwerken met ingreep in de bodem, zelfs voor die welke een relatief kleine oppervlakte beslaan. Het hier besproken onderzoek, samen met de resultaten uit de andere archeologische onderzoeksprojecten en de waarnemingen uit het verleden, vormen de eerste aanzetten om een tot een beter inzicht te komen in de ruimtelijke spreiding van de nederzetting(en) en de interne en eventuele onderlinge chronologische evoluties. Zoals uit de topografische kaarten en de luchtfotografische beelden blijkt zijn er binnen de oudste kern van de gemeente Aalter nog relatief vrij veel terreinen die vrij gebleven zijn van bebouwing. Misschien moet op basis van de huidige kennis overwogen worden om een ruim gebied als archeologische zone af te bakenen waardoor dit kwetsbare erfgoed een betere juridische bescherming kan krijgen.

Een bijzonder aspect vormt de aanwezigheid van het hout-aarde castellum van Aalter - Loveld. Zoals uit het onderzoek van De Clercq blijkt vormt de relatie en/of interactie tussen de lokale gemeenschap en de militaire aanwezigheid een kennishiaat³². Deze unieke situatie die zich hier in Aalter voordoet biedt een uitzonderlijk potentieel om meer inzicht te verwerven in de socio-economische relaties tussen de militairen en lokale gemeenschappen in de Romeinse periode.

De waterput A160 die uit de volle middeleeuwen dateert kan met geen enkel van de aangesneden sporen geassocieerd worden. Het zou daarom kunnen gaan om een op de rand van de nederzetting gesitueerde structuur. Wellicht moeten de andere gebouw- en gerelateerde bodemsporen in de onmiddellijke omgeving gezocht worden.

Uit het hier gevoerde onderzoek is gebleken dat de bewaring van organische resten beperkt is. De bodemomstandigheden maken dat botmateriaal slechts sporadisch bewaard is. Ook voor botanische resten is de bewaringsgraad quasi nihil. Enkel voor diepere structuren, zoals bij de twee aangesneden waterputten, zijn de organische resten bewaard gebleven. In de boring die werd verricht in waterput A59, bleek een restantje van hout aanwezig te zijn, wat een goede bewaring laat veronderstellen van de bekisting en het organisch materiaal dat zich onder de watertafel bevindt. Hetzelfde geldt voor de volmiddeleeuwse waterput A160 waarbij duidelijk gebleken is dat het constructiehout nog uitstekend bewaard was. In de onderste vulling van de aanlegtrechter van de waterput werd een pollenbak aangebracht³³. Het nog uit te voeren onderzoek hiervan zal toelaten om een evaluatie te maken van de conservatiegraad van het pollen in deze diepere structuur.

³² De Clercq 2009, 394.

³³ Inv. nr. 11/AALos/49a.

8 Besluit

Het beperkte archeologisch onderzoek dat plaats vond naar aanleiding van een vondstmelding op een perceel aan de Aalterse Lostraat bracht sporen aan het licht uit de Romeinse en volmiddeleeuwse periode. Ondanks de beperkte oppervlakte die onderzocht werd (638 m²) kon een hoge sporendensiteit vastgesteld worden. Naast een aantal karrensporen en een reeks greppels werden drie gebouwplattegronden, twee brandrestengraven en een waterput uit de Romeinse periode aangesneden. Verder kon ook één volmiddeleeuwse waterput geregistreerd worden die wellicht verband houdt met een nederzetting die in de onmiddellijke omgeving moet te situeren zijn.

Dit onderzoek heeft nogmaals de intense occupatie aangetoond van de tertiare opduiking waarop de oudste kern van de gemeente Aalter gelegen is. Met deze vaststelling moet terdege rekening gehouden worden bij toekomstige bouwprojecten, zelfs bij diegene die relatief kleine oppervlakten beslaan. Op basis van de huidige kennis verdient het de aanbeveling om een ruim gebied als archeologische zone af te bakenen waardoor dit kwetsbare erfgoed een betere juridische bescherming kan krijgen.

Het hier besproken onderzoek, samen met de resultaten uit de andere archeologische onderzoeksprojecten en de waarnemingen uit het verleden, vormen de eerste aanzetten om tot een beter inzicht te komen in de ruimtelijke spreiding en chronologische evoluties binnen de Aalterse dorpskern en omliggende zone's. Een belangrijk aspect hierbij vormen de eventuele relaties tussen het Romeinse hout-aarde castellum van Aalter - Loveld en de omliggende lokale nederzetting(en).

9 Bibliografie

DE CLERCQ W. 1997(a): Onbekend is onbemind. De vroege Middeleeuwen in het westen & noordwesten van Oost-Vlaanderen, gezien vanuit archeologisch perspectief, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent – Nieuwe Reeks* LI, 21-36.

DE CLERCQ W. 1997 (b): Middeleeuwse vondsten in Aalter-cenrum, *VOBOV-Info* 46, 29.

DE CLERCQ W. 2009: *Lokale gemeenschappen in het Imperium Romanum. Transformaties in rurale bewoningsstructuur en materiële cultuur in de landschappen van het noordelijk deel van de civitas Menapiorum (provincie Gallia-Belgica, ca. 100 v. Chr. – 400 n. Chr.)*, Proefschrift voorgedragen tot het behalen van de graad van Doctor in de Archeologie Universiteit Gent.

DE CLERCQ W., DE GROOTE K., MOENS J. & MORTIER S. 2001: De archeologie van een aardgasleiding. Zomergem. Bauwerwaan: sporen van 12de-eeuwse kleiwinning en pottenbakkersactiviteit, *Monumentenzorg en cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 2000*, Gent, 192-195.

DE CLERCQ W., VERDONCK L., HOORNE J., LALOO P. & VERBRUGGE A. 2008: Geofysische prospectie en preventief archeologisch onderzoek van een bouwperceel in het Loveld te Aalter (prov. O.-VI., dec. 2007). Sporen van Romeinse houtbouw, *Romeinendag - Journée d'archéologie Romaine*, 27-32.

DE GROOTE K. 2008: *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Relicta Monografieën 1, twee delen, Brussel.

DE GROOTE K., BASTIAANS J., DE CLERCQ W., DEFORCE K. & VANDENBRUAENE M. 2003: Gallo-Romeinse graven te Huise 't Peerdeken (Zingem, prov. Oost-Vlaanderen). Een multidisciplinaire analyse, *Archeologie in Vlaanderen* VII 1999/2000, Brussel, 31-64.

DE GROOTE K., DE CLERCQ W., MOENS J. & PYPE P. 2009: Een 12de-eeuws pottenbakkersstort aan de Baakensedeweg te Kleit (gem. Maldegem, prov. O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 32, 9-12.

DE GROOTE K., MOENS J. & AMEELS V. 2012: Een waterput uit de volle Middeleeuwen te Aalter-Lostraat (Oost-Vlaanderen), *Archaeologia Mediaevalis* 35.

DE LAET S., NENQUIN J. & SPITAELS P. 1958: Contributions à l'étude de la civilisation des champs d'urnes en Flandre, *Dissertationes Archaeologicae Gandenses* 4, Brugge.

DE MULDER G. 1994: Aspects of the funeral ritual in the late Bronze Age and the early Iron Age in the western part of the Flemish region, *Helinium* XXXIV, 94-133.

DE POTTER F. & BROECKAERT J. 1864-1870: *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, Eerste reeks – Arrondissement Gent, Eerste deel, Aalter, Afsnee, Asper, Astene, Baaigem, Bachte-Maria-Leerne, Balem, Bellem, Bottelare, St.-Denijs-Westrem, Destelbergen, Desteldonk, 1-54, Gent.

HOORNE J., DE CLERCQ W. & VERBRUGGE A. 2007: Een Romeinse steenbouw te Aalter-Loveldlaan (prov. Oost-Vlaanderen), *Romeinendag - Journée d'archéologie Romaine*, 67-72.

HOORNE J. & VANHEE D. 2006: Archeologisch onderzoek Aalter – Kerkhof. 7 tot 27 februari 2006, *KLAD-rapport* 2, s.l..

HOORNE J. & VANHEE D. 2007: Een huisplattegrond uit de vroege ijzertijd te Aalter - Kerkhof (provincie Oost-Vlaanderen), *Lunula. Archaeologia Protohistorica* 15, 155-162.

MOENS J., DE CLERCQ W., LALOO P. & VANHEE D. 2009: Aalter Loveld 08, *Jaarverslag 2008 Kale - Leie Archeologische Dienst*, 48-55.

REYNS N., VAN CELST M. & BRUGGEMAN J. 2012: Archeologisch vooronderzoek Aalter-Lostraat, *Rapporten All-Archeo bvba* 075, Bornem.

VANHEE D. & HOORNE J. 2006: Een ijzertijdkuil te Aalter - Warande (prov. Oost-Vlaanderen), *Lunula. Archaeologia protohistorica* 14, 125-126.

Bijlage 1 - Sporenlijst

Grondplan	Nummer	Structuurnummer	Spoor	Vondsten	Staal	Opm
A	1		karrenspoor			
A	2		karrenspoor			
A	3	A3	greppel	x		
A	3'	A3	greppel	x		
A	4	A4	greppel			
A	5	A5	paalkuil?			
A	6	A6	paalkuil?			
A	7	A7	paalkuil?			
A	8	A8	paalkuil?			
A	9	A9	paalkuil	x		
A	10	A10	paalkuil?			
A	11	A11	paalkuil?			
A	12	A12	paalkuil?			
A	13	A13	paalkuil?			
A	14	A14	kuil			
A	15	A14	kuil	x		
A	16	A16	paalkuil?			
A	17	A17	paalkuil?			
A	18	A18	paalkuil?			
A	19	A19	paalkuil?			
A	20	A20	paalkuil?			
A	21	A21	paalkuil?			
A	22	A22	paalkuil?			
A	23	A23	paalkuil?			
A	24	A24	paalkuil?			
A	25	A25	greppel			
A	26	A26	windval			
A	27	A27	paalkuil?			
A	28	A28	paalkuil?			
A	29	A29	paalkuil?			
A	30	A30	paal - gebouw A			
A	31	A31	paal - gebouw A			
A	32	A32	paalkuil?			
A	33	A33	paalkuil?			
A	34	A34	paalkuil?			
A	35	A35	paalkuil?			
A	36	A36	paalkuil?			
A	37	A37	paalkuil?	x		
A	38	A38	standgreppel			
A	39	A38	standgreppel			
A	40	A40	kuil			
A	41	A40	kuil			
A	42	A42	paal - gebouw A	x		
A	43	A43	paal - gebouw A			
A	44	A44	paal - gebouw A			

Grondplan	Nummer	Structuurnummer	Spoor	Vondsten	Staal	Opm
A	45	A45	paalkuil?			
A	46	A46	paal - gebouw A	x		
A	47	A47	paal - gebouw A			
A	48	A48	paalkuil?			
A	49	B1	kuil			
A	50	A50	kuil			
A	51	A51	paalkuil?			
A	52	A52	paalkuil?			
A	53	A53	paalkuil?			
A	54	A54	kuil	x		
A	55	A55	paal - gebouw A	x		
A	56	A56	paal - gebouw A			
A	57	A57	kuil			
A	58	A57	kuil	x		
A	59	A59	waterput	x		
A	60	A60	windval			
A	61	A61	verstoring			
A	62	A62	paal - gebouw A	x		
A	63	A62	paal - gebouw A			
A	64	A62	paal - gebouw A			
A	65	A65	paalkuil?	x		
A	66	A66	paal - gebouw A			
A	67	A67	palkuil?			
A	68	A68	paalkuil?	x		
A	69	A69	paal - gebouw A	x		
A	70	A70	paal - gebouw A			
A	71	A71	paalkuil?			
A	72	A72	paalkuil?			
A	73	A73	greppel	x		
A	74	A73	greppel			
A	75	A75	paal - gebouw A			
A	76	A76	karrenspoor			
A	77	A77	karrenspoor			
A	78	A73	greppel			
A	79	A79	paalkuil?	x		
A	80	A80	kuil	x		
A	81	A80	kuil			
A	82	A82	greppel	x		
A	82'	A82	greppel			
A	83	A83	extractiekuil	x		
A	84	A84	verstoring			
A	85	A84	verstoring			
A	86	A84	verstoring			
A	87	A84	verstoring			
A	88	A84	verstoring			
A	89	A84	verstoring			
A	90	A84	verstoring			

Grondplan	Nummer	Structuurnummer	Spoor	Vondsten	Staal	Opm
A	91	A84	verstoring			
A	92	A84	verstoring			
A	92'	A92'	paalkuil?			
A	93	A93	paalkuil?			
A	94	A94	greppel	x		
A	95	A95	paalkuil?	x		
A	96	A96	paalkuil?			
A	97	A97	paalkuil?			
A	98	A98	kuil	x		
A	99	A98	kuil			
A	100	A100	paal - gebouw C	x		
A	101	A101	paalkuil?	x		
A	102	A102	kuil?	x		
A	103	A103	zandsteenopduiking			
A	104	A104	zandsteenopduiking			
A	105	A105	zandsteenopduiking			
A	106	A106	paalkuil?	x		
A	107	A107	windval			
A	108	A108	zandsteenopduiking			
A	109	A109	kuil	x		
A	110	A110	kuil			
A	111	A111	paal - gebouw C	x		
A	112	A112	paal - gebouw C			
A	113	A113	kuil	x		
A	114	A113	kuil			
A	115	A115	zandsteenopduiking			
A	116	A116	paalkuil?	x		
A	117	A117	paalkuil?			
A	118	A118	spisporen			
A	119	A119	paal - gebouw C			
A	120	A120	greppel	x		
A	121	A121	kuil			
A	122	A121	kuil			
A	123	A123	paalkuil?			
A	124	A124	natuurlijk			
A	125	A125	kuil	x		
A	126	A126	karrenspoor	x		
A	127	A127	karrenspoor	x		
A	128	A128	overganszone MB			
A	129	A129	paalkuil			
A	130	A130	paalkuil			
A	131	A130	paalkuil			
A	132	A132	verstoring			
A	133	A133	paalkuil?			
A	134	A134	paalkuil?	x		
A	135	A135	paalkuil?			
A	136	A136	paalkuil?			

Grondplan	Nummer	Structuurnummer	Spoor	Vondsten	Staal	Opm
A	137	A137	paalkuil?			
A	138	A138	paalkuil?	x		
A	139	A139	kuil			
A	140	A140	paalkuil?			
A	141	A141	overganszone MB			
A	142	A142	overganszone MB			
A	143	A143	overganszone MB			
A	144	A144	paalkuil?			
A	145	A145	zandsteenopduiking			
A	146	A146	paal - gebouw B	x		
A	147	A147	overganszone MB			
A	148	A148	overganszone MB			
A	149	A149	paalkuilen	x		
A	150	A150	brandrestengraf	x	x	
A	151	A151	overganszone MB			
A	152	A152	overganszone MB			
A	153	A153	paal - gebouw B			
A	154	A154	paal - gebouw B			
A	155	A155	overganszone MB			
A	156	A156	natuurlijk			
A	157	A158	greppel	x		
A	158	A158	greppel	x		
A	159	A159	brandrestengraf	x	x	
A	160	A160	waterput	x	x	
A	161	A161	paalkuil?			
A	162	A162	windval	x		
A	163	A163	paalkuil?			
A	164	A164	kuil			
A	165	A165	paal - gebouw B			
A	166	A166	paal - gebouw B			
A	167	A167	zandsteenopduiking			
A	168	A168	paal - gebouw B			
A	169	A169	paalkuil?	x		
A	170	A170	paalkuil?			
A	171	A171	kuil?			
A	172	A172	paal - gebouw B	x		
A	173	A173	paal - gebouw B			
A	174	A174	kuil	x		
A	175	A174	kuil?			
A	176	A176	kuil			
A	177	A176	kuil			
A	178	A176	kuil			
A	179	A179	kuil?	x		
A	180	A180	zandsteenopduiking			
A	181	A181	greppel	x		
A	182	A181	greppel	x		
A	183	A181	greppel			

Grondplan	Nummer	Structuurnummer	Spoor	Vondsten	Staal	Opm
A	184	A181	greppel	x		
A	185	A181	greppel	x		
A	186	A181	greppel			
A	187	A181	greppel	x		
A	188	A181	greppel			
B	1	B1	kuil	x		
B	2	B2	kuil			
B	3	B3	kuil	x		
B	4	B4	kuil			
B	5	B5	kuil			
B	6	B6	kuil			
B	7	A59	waterput			
B	8	A59	waterput			
B	9	A59	waterput			
B	10	A59	waterput			
B	11	A59	waterput			
B	12	A59	waterput			
B	13		MB			
B	14		windval			
B	15	A73	greppel	x		
B	16	A73	greppel	x		
B	17	A73	greppel			
B	18	A73	greppel			
B	19	B19	spitspoor?			
B	20	B20	paal - gebouw A	x		
B	21	B21	kuil?			
B	22		MB			
B	23		MB			
B	24	A84	verstoring			
B	25	A84	verstoring			
B	26	A84	verstoring			
B	27	A84	verstoring			
B	28	A84	verstoring			
B	29	A84	verstoring			
B	30	A84	verstoring			
B	31	A83	extractiekuil			
B	32	A83	extractiekuil			
B	33	A83	extractiekuil			
B	34	A94	greppel			
B	35	A94	greppel	x		
B	36	A94	greppel			
B	37	A94	greppel			
B	38	A94	greppel			
B	39	A94	greppel			
B	40	A92'	paalkuil?			
B	41	B41	paalkuil?			
B	42	A84	verstoring			

Grondplan	Nummer	Structuurnummer	Spoor	Vondsten	Staal	Opm
B	43	A84	verstoring			
B	44	A83	extractiekuil			
B	45	A83	extractiekuil			
B	46	A73	greppel	x		
B	47	A73	greppel	x		
B	48	A75	paal - gebouw A			
B	49	A73	greppel			
B	50	A154	paal - gebouw B			
B	51	B51	paal - gebouw B			Cfr A153
B	52	B51	paal - gebouw B			Cfr A153
B	53	B53	paal - gebouw B	x		Cfr A153
B	54	B54	paal - gebouw B	x		Cfr A149
B	55	B55	paal - gebouw B			Cfr A149
B	56	B56	paal - gebouw B			Cfr A149
B	57	B57	paal - gebouw B			Cfr A149
B	58	B58	paal - gebouw B			Cfr A149
B	59	B59	paal - gebouw B			Cfr A149
B	60	B60	paal - gebouw B	x		Cfr A149
B	61	B61	paal - gebouw B			Cfr A149
B	62	B62	paal - gebouw B	x		Cfr A172
B	63	B63	paal - gebouw B			Cfr A172
B	64	B63	paal - gebouw B			Cfr A172
B	65	B65	paal - gebouw B			Cfr A173
B	66	B66	paal - gebouw B			Cfr A173
B	67	B67	paal - gebouw B	x		Cfr A173
B	68	A181	greppel	x		
B	69	A181	greppel			
B	70	A181	greppel	x		
B	71	A181	greppel			
B	72	A181	greppel			
B	78	A181	greppel			
B	79	A181	greppel			
C	1	C1	paalkuil			
C	2	C1	paalkuil			
C	3		MB			
C	4	A73	greppel			
C	5	A73	greppel	x		
C	6	B20	paal - gebouw A			
C	7	A75	paal - gebouw A			
C	8	A75	paal - gebouw A			
C	9	A83	extractiekuil			
C	10	A83	extractiekuil			
C	11	A73	greppel			
C	12	A73	greppel	x		
C	13	A83	extractiekuil			
C	14	A73	greppel			

Grondplan	Nummer	Structuurnummer	Spoor	Vondsten	Staal	Opm
C	15	A83	extractiekuil			
C	16	A83	extractiekuil			
C	17	A83	extractiekuil	x		
C	18	A83	extractiekuil			
C	19	A83	extractiekuil			
C	20	A83	extractiekuil			
C	21		MB			
D	1	D1	kuil			
D	2	D2	kuil			
D	3	D3	kuil			
D	4	D4	kuil	x		

Bijlage 2 - Vondstenlijst

Nr	spoor	Structuurnummer	Grondplan	Nummer	Kwadrant	Coupe	Coupenummer	Profiel	Profielnummer	Vondsten	Stalen
11AALos1	greppel	A3	A	3						Ceramiek/glas	
11AALos1a	greppel	A3	A	3						Ceramiek	
11AALos2	greppel	A3	A	3'						Ceramiek	
11AALos3	?	-	A								
11AALos4	paalkuil	A9	A	9						Ceramiek	
11AALos5	kuil	A14	A	15						Ceramiek	
11AALos6	paalkuil?	A37	A	37						Ceramiek	
11AALos7	paal-gebouw A	A46	A	46						Ceramiek	
11AALos8	paal-gebouw A	A42	A	42						Ceramiek	
11AALos9	kuil	A54	A	54						Fe slak/Ceramiek	
11AALos10	paal-gebouw A	A55	A	55						Ceramiek	
11AALos11	waterput	A59	A	59						Ceramiek	Hout uit boring
11AALos12	paal-gebouw A	A62	A	62						Ceramiek	
11AALos13	paalkuil?	A65	A	65						Ceramiek	
11AALos14	paalkuil?	A68	A	68						Ceramiek	
11AALos15	greppel	A73	A	73						Ceramiek	
11AALos15a	greppel	A73	A	73						Ceramiek	
11AALos15b	greppel	A73	A	73		C-D	3			Ceramiek	
11AALos15c	greppel	A73	A	73		C-D	4				
11AALos15d	greppel	A73	A	73						Ceramiek	
11AALos15e	greppel	A73	A	73						Ceramiek	
11AALos16	kuil?	-	A					NW thv A73	5	Ceramiek	
11AALos17	kuil?	-	A					NW thv A73	7	Ceramiek	
11AALos18	paalkuil?	A79	A	79						Ceramiek	
11AALos19	extractiekuil	A83	A	83						Ceramiek	
11AALos19a	extractiekuil	A83	A	83		83-188	2			Ceramiek	HK
11AALos20	verstoring	A84	A	84						Ceramiek/slijpsteen	
11AALos21	verstoring	A84	A	92						Ceramiek/tegula bot/Fe/Ceramiek	
11AALos22	greppel	A94	A	94							
11AALos23	kuil	A109	A	109						Ceramiek	
11AALos24	greppel	A120	A	120						Ceramiek	
11AALos25	kuil	B1	B	1						Ceramiek	
11AALos26	kuil	B3	B	3						Fe nagels/Ceramiek	
11AALos27	greppel	A73	B	15						Ceramiek/bot	
11AALos28	greppel	A73	B	16						Ceramiek	
11AALos29	kuil	A57	A	58						Fe nagels/Ceramiek	
11AALos30	paal-gebouw A	A69	A	69						Ceramiek	
11AALos31	kuil	A80	A	80						Ceramiek	
11AALos32	greppel	A82	A	82						Ceramiek	

Nr	spoor	Structuurnummer	Grondplan	Nummer	Kwadrant	Coupe	Coupenummer	Profiel	Profielnummer	Vondsten	Stalen
11AALos33	paalkuil?	A95	A	95						Ceramiek	
11AALos34	kuil	A98	A	98						Ceramiek	
11AALos35	paal-gebouw C	A100	A	100						Ceramiek	HK
11AALos36	kuil?	A102	A	102						Ceramiek	
11AALos37	paalkuil?	A106	A	106						Ceramiek	
11AALos38	paal-gebouw C	A111	A	111						Ceramiek	
11AALos39	kuil	A113	A	113						Ceramiek	
11AALos40	paalkuil?	A116	A	116						Ceramiek	
11AALos41	kuil	A125	A	125						Ceramiek	
11AALos41a	kuil	A125	A	125			1				HK
11AALos42	karrenspoor	A126	A	126						Ceramiek	
11AALos43	karrenspoor	A127	A	127						Ceramiek	
11AALos44	paalkuil?	A134	A	134						Ceramiek	HK
11AALos45	paalkuil?	A138	A	138						Fe nagel/Ceramiek	
11AALos46	paalkuilen	A149	A	149						Ceramiek	
11AALos47	greppel	A158	A	158						Ceramiek	
11AALos48a-3	brandrestengraf	A159	A	159	A	A-B	3				Zeef 3 gr.Em/1 kl Em
11AALos48a-4	brandrestengraf	A159	A	159	A	A-B	4				Zeef 1 gr Zak
11AALos48b-2-3	brandrestengraf	A159-HK	A	159	B	A-B	2&3				Zeef 4 gr. Em
11AALos48b-4	brandrestengraf	A159	A	159	B	A-B	4			Fe nagels	Zeef 1 gr. Em/2 kl. Em
11AALos48c-2	brandrestengraf	A159	A	159	C	A-B	2				Zeef 1 gr. Em
11AALos48c-3	brandrestengraf	A159	A	159	C	A-B	3				Zeef 2 gr. Em
11AALos48c-4	brandrestengraf	A159	A	159	C	A-B	4			Ceramiek	Zeef 2 gr. Zak
11AALos48d-2-3	brandrestengraf	A159-HK	A	159	D	A-B	2&3				Zeef 2 gr. Em
11AALos48d-4	brandrestengraf	A159	A	159	D	A-B	4				Zeef 3 gr. Em
11AALos48x	brandrestengraf	A159-HK	A	159		A-B	2				HK
11AALos48y	brandrestengraf	A159-HK	A	159		A-B	3				HK
11AALos49	waterput	A160	A	160						Ceramiek/bot/Fe	
11AALos49a	waterput	A160	A	160						Hout	Pollenbak
11AALos50	paal-gebouw B	A172	A	172						Ceramiek/maalsteen	
11AALos51	kuil	A174	A	174						Ceramiek	
11AALos52	kuil?	A179	A	179						Ceramiek	
11AALos53	greppel	A181	A	181						Ceramiek	
11AALos54	greppel	A181	A	182						Ceramiek	
11AALos55	greppel	A181	A	184						Ceramiek	
11AALos56	greppel	A181	A	185						Ceramiek	
11AALos57	paal-gebouw A	B20	B	20						Fe nagels	HK
11AALos58	greppel	A94	B	35						Ceramiek	
11AALos59	greppel	A73	B	46						Ceramiek	HK
11AALos60	gracht	A73	B	47						Ceramiek	

Nr	spoor	Structuurnummer	Grondplan	Nummer	Kwadrant	Coupe	Coupenummer	Profiel	Profielnummer	Vondsten	Stalen
11AALos61	paal-gebouw B	B53	B	53						Ceramiek	
11AALos62	paal-gebouw B	B54	B	54						Ceramiek	
11AALos63	paal-gebouw B	B60	B	60						Ceramiek	HK
11AALos64	paal-gebouw B	B62	B	62						Ceramiek	
11AALos65	paal-gebouw B	B67	B	67						Ceramiek	
11AALos66	greppel	A181	B	68						Ceramiek	
11AALos67	greppel	A181	B	70						Ceramiek	
11AALos68	gracht	A73	C	5						Ceramiek	
11AALos69	extractiekuil	A83	C	17						Ceramiek	
11AALos70	extractiekuil	A83	C			E-F	5			Ceramiek	
11AALos71	kuil	D4	D	4						Ceramiek	
11AALos72	paalkuil?	A169	A	169				1			HK
11AALos73	paal-gebouw B	A146	A	146							HK
11AALos74	greppel	A73	C	12							HK
11AALos75	paalkuil?	A101	A	101							HK
11AALos76	greppel	A181	A	187							HK
11AALos77		-	A	L.V.						Ceramiek	
11AALos78a-2	brandrestengraf	A150	A	150	A	A-B	2				Zeef 4gr. Em
11AALos78a-3	brandrestengraf	A150 - vulling	A	150	A	A-B	3				Zeef 2 gr. Em
11AALos78b-2	brandrestengraf	A150 - HK	A	150	B	A-B	2				Zeef 3 gr. Em
11AALos78b-3	brandrestengraf	A150 - vulling	A	150	B	A-B	3				Zeef 3 gr. Em
11AALos78c-2	brandrestengraf	A150 - HK	A	150	C	A-B	2				Zeef 3 gr. Em
11AALos78c-3	brandrestengraf	A150 - vulling	A	150	C	A-B	3				Zeef 3 gr. Em
11AALos78d-2	brandrestengraf	A150 - HK	A	150	D	A-B	2				Zeef 3 gr. Em/1 kl. Em
11AALos78d-3	brandrestengraf	A150 - vulling	A	150	D	A-B	3				Zeef 3 gr. Em
11AALos79	windval?	A162	A	162						Ceramiek	
11AALos80		-				I-J	-			Ceramiek	